

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
ІМЕНІ АДМІРАЛА МАКАРОВА

ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ МОРЯ

КАФЕДРА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ЦИФРОВОЇ
ЕКОНОМІКИ

“ДОПУЩЕНИЙ ДО ЗАХИСТУ”

В.о. завідувача кафедри

Оксана Корнієнко к.е.н., доц. Оксана КОРНІЄНКО
« 17 » грудня 2023 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття ступеню вищої освіти - **магістр**

на тему: «Використання бізнес-аналізу для підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства»

Виконала: здобувач VI курсу, групи 6411м
Спеціальності 051 Економіка

ОП Економіка підприємства

(шифр і назва спеціальності)

Полетаєв Д.О.

(прізвище та ініціали)

Керівник к.е.н., доц. Рогов В.Г.

(прізвище та ініціали)

Миколаїв – 2023

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

Факультет економіки моря

Кафедра інтелектуальної цифрової економіки

Освітня кваліфікація Магістр

Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

(шифр і назва)

Спеціальність 051 Економіка

(шифр і назва)

Спеціалізація Економіка підприємства

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Гарант освітньої програми

к.е.н., проф. О.П.ГУРЧЕНКОВ

_____ 2023 р.

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ
на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»

ЗАВДАННЯ

Полетаєв Дмитро Олександрович

(прізвище, ім'я по батькові)

1. Тема роботи Використання бізнес-аналізу для підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства»

затверджені наказом ректора від « 17 » 10 2023р. № 1232-уч

2. Вихідні дані до роботи : Нормативно-правові акти з питань підприємницької діяльності, організації бухгалтерського обліку й фінансової звітності, національні положення (стандарти) та статистичні дані офіційного сайту Головного управління статистики у Миколаївській області.

3. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) 1. Теоретичні засади управління фінансовими ресурсами підприємства .2 Економічний аналіз та оцінка ефективності діяльності ТОВ «МАРІН ДИЗАЙН ІНЖИНІРІНГ МИКОЛАЇВ» 3. Шляхи підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами через бізнес-аналіз 4. Охорона праці та безпека в надзвичайних ситуаціях.

4. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) 1.Використання бізнес-аналізу для підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства. 2.Класифікація джерел формування фінансових ресурсів. 3. Рівні управління фінансовими ресурсами. 4. Підходи до оцінки ефективності управління. Оцінка ефективності діяльності підприємства. 5. Економічна діагностика ефективності діяльності підприємства. 6. Коефіцієнт ділової активності. 7. Визначення ролі бізнес-аналізу в управлінні фінансовими ресурсами. 8.Power BI як інструмент в управлінні фінансовими ресурсами підприємства.

Консультант спеціального розділу:

Найменування завдання	Прізвище, ініціали та посада	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
Охорона праці та БНС	доц. Мозговий А.М.	01.09.2023	01.11.2023

**Календарний графік
виконання кваліфікаційної роботи**

№	Етапи виконання кваліфікаційної роботи магістранта		Тривалість
1	Визначення наукового керівника роботи	10.2023	
2	Вибір теми роботи та її узгодження її з науковим керівником	11.2023	
3	Складання попереднього плану роботи, узгодження його з науковим керівником	02.2023	
4	Збір статистичної інформації в термін проходження практики на базовому підприємстві (установі, організації)	03.2023-09.2023	
5	Вивчення друкованих та електронних джерел, економічних реалій, методичних та наукових видань з теми роботи	09.2023	
6	Систематизація інформації та складання розгорнутого плану роботи, затвердження його науковим керівником	09.2023	
7	Розробка теоретичного розділу	10.2023	
8	Розробка аналітичного розділу	10.2023	
9	Розробка проектного розділу	11.2023	
10	Розробка четвертого (спеціального) розділу	11.2023	
11	Розробка вступу, висновків, списку використаної літератури та додатків	11.2023	
12	Редагування рукопису роботи магістранта та ознайомлення з ним наукового керівника	05.12.2023	
13	Розробка проекту автореферату роботи	10.12.2023	
14	Розробка проекту демонстраційного матеріалу та доповіді	13.12.2023	
15	Усунення зауважень наукового керівника та завершення роботи	15.12.2023	
16	Подання рукопису кваліфікаційної роботи, автореферату, демонстраційного матеріалу та доповіді на попередній захист	17.12.2023	
17	Подання роботи і автореферату рецензенту та отримання рецензії	20.12.2023	
18	Захист роботи перед ДЕК	22.12.2023	

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА.....	7
1.1. Сутність поняття та особливості класифікації фінансових ресурсів підприємства	7
1.2. Формування механізму управління фінансовими ресурсами підприємства	11
1.3. Науково-методичні підходи до оцінки ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства	15
Висновки до розділу 1.....	25
РОЗДІЛ 2 ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «МАРІН ДИЗАЙН ІНЖИНІРІНГ МИКОЛАЇВ».....	26
2.1. Економічна діагностика ефективності діяльності підприємства	26
2.2. Аналіз зовнішніх факторів і ділової активності підприємства	31
2.3. Оцінка фінансових результатів діяльності підприємства	36
Висновки до розділу 2.....	42
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ЧЕРЕЗ БІЗНЕС-АНАЛІЗ.....	43
3.1. Визначення ролі бізнес-аналізу в управлінні фінансовими ресурсами	43
3.2. Power BI як інструмент в управлінні фінансовими ресурсами підприємства.....	45
РОЗДІЛ 4. ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА В НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ.....	56
4.1. Аналіз небезпечних та шкідливих факторів впливу на здоров'я та безпеку робітників	56
4.2. Напрямки зниження впливу небезпечних та шкідливих факторів....	58
4.3. Розрахунок освітлення робочого місця.....	63
ВИСНОВКИ.....	66
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	67

ВСТУП

Інфляція, непрогнозовані коливання курсів валют, зростанням відсотків за користування кредитами, зниження платоспроможного попиту покупців негативно впливають на ефективність діяльності підприємств України. Відсутність фінансових ресурсів у необхідному обсязі спричинює порушення платіжної дисципліни та зниження рівня фінансової стійкості підприємств та економіки країни.

Наявність фінансових ресурсів у достатньому обсязі та їх ефективне використання визначають фінансовий добробут підприємства, платоспроможність, ліквідність, фінансову стійкість. Фінансові ресурси підприємства використовують для придбання основних засобів, нематеріальних активів, матеріальних запасів, на виплату заробітної плати, сплату податків, орендної плати, страхових платежів тощо. Обсяг виробництва, забезпеченість підприємства залежить від величини, складу, та структури фінансових ресурсів підприємства.

Поняття «механізм» зумовлено тим, що за допомогою цього терміну можна описати взаємодію виробничого й соціального процесів, але не існує єдиної точки зору щодо сутності даного поняття. Організаційно-економічний механізм – це один з механізмів, які розглядаються в економіці.

Економічний механізм розглядається як комплекс економічних методів, методик та інструментів. Організаційно-економічний механізм представляє собою комплекс організаційних та економічних інструментів, які застосовуються одночасно або систему організаційних механізмів, які використовуються в економічній площині суб'єктів діяльності. Організаційно-економічні механізми – це система інструментів, методів та методик, які використовуються для управління економічними процесами суб'єкта господарювання. Основною ціллю організаційно-економічних механізмів є створення гідних економічних умов для досягнення певних організаційних цілей. Для найкращого функціонування організаційно-економічних механізмів

економічні показники мають рухатися в одному напрямку з організаційною метою суб'єкта підприємництва, задля чого необхідно створювати відповідні організаційні умови. Для вдалого розвитку економічних показників та застосування економічних механізмів суб'єкт має бути підготовлений з організаційного боку. Для зміни економічних показників необхідно безпосередньо проводити організаційне реформування [11].

Метою дослідження є обґрунтування науково-теоретичних положень і розробка практичних рекомендацій щодо формування організаційно-економічного механізму управління фінансовими ресурсами підприємств.

Предметом дослідження є теоретико-методичні та прикладні аспекти формування і функціонування фінансових ресурсів підприємства.

Об'єктом дослідження є організаційно-економічний механізм управління фінансовими ресурсами підприємства.

Наукова новизна магістерської роботи полягає в наступному:

Вперше вивчено інтеграцію бізнес-аналізу та Power BI в управлінні фінансовими ресурсами. Результати дослідження вперше висвітлюють можливості та переваги використання цих інструментів в контексті управління фінансовими ресурсами підприємства.

Удосконалено методи застосування Power BI у фінансовому аналізі. Розроблені нові методи та стратегії використання Power BI, які дозволяють ефективно використовувати його в якості інструменту аналізу фінансової інформації, що відображається в підвищенні точності та швидкості прийняття рішень.

Набули подальшого розвитку стратегії управління фінансовими ресурсами. На основі вивчення результатів впровадження бізнес-аналізу та Power BI розроблено та вдосконалено стратегії управління фінансовими ресурсами, що сприяє підвищенню ефективності та конкурентоспроможності підприємства на ринку.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність поняття та особливості класифікації фінансових ресурсів підприємства

У сучасних умовах економіки підприємствам важко залишатися на плаву, але щоб посісти своє місце на ринку й успішно працювати, кожне підприємство має враховувати багато чинників, що впливають на його діяльність, планувати й прогнозувати власні кроки.

В науковій літературі відсутня єдина думка щодо трактування поняття «фінансові ресурси», але обґрунтовані наукові підходи до різних точок зору дозволили зробити наступні узагальнення: під фінансовим ресурсами підприємств слід розуміти кошти, які належать підприємству або перебувають у його розпорядженні з метою забезпечення процесу простого чи розширеного відтворення або для задоволення соціальних потреб колективу [1].

При ведені господарської діяльності суб'єкти можуть отримувати цільове та нецільове фінансування. Під терміном фінансування розуміємо отримання коштів за рахунок будь-яких джерел для їх подальшого використання в комерційних цілях суб'єкта комерційної діяльності. Цільове фінансування надається для реалізації певної цілі (потреб) суб'єкта. Фінансування може відбуватись за рахунок наступних джерел:

- Державного бюджету.
- Місцевого бюджету.
- Юридичних осіб або фізичних осіб-підприємців.
- Фізичних осіб.

Суб'єкти для доручення додаткових коштів використовують наступні фінансові інструменти: грошовий капітал, цінні папери, інвестиційні політики, податки та збори, грошові зобов'язання, страхові поліси. Відповідно до виду економічної діяльності суб'єкти можуть використовувати фінансові

інструменти задля реалізації певних організаційно-економічних механізмів. До організаційно-економічних механізмів фінансування видів економічної діяльності відносять: структурування фінансових потоків; диверсифікацію джерел фінансування; реінжиніринг та оптимізація економічної політики; модернізацію основних засобів; реорганізацію інвестиційної політики та інше. При структуруванні фінансових потоків необхідно чітко визначитися з джерелами фінансування суб'єкта діяльності та структурувати їх відповідно до величини доходу.

Після структурування необхідно провести диверсифікацію джерел фінансування, їх перерозподіл та концентрацію на тих джерелах, які приносять більшу частину доходу. Організаційними методами виділити види діяльності, які приносять найменшу частку доходу та модернізувати їх для більш ефективного використання. Відповідно для цього необхідно зробити реінжиніринг та оптимізацію організаційної, політичної та економічної політики, модернізацію основних засобів та покращення інвестиційної привабливості суб'єкта [11].

Чітке розуміння класифікації фінансових ресурсів має велике значення і допомагає ефективному управлінню підприємством. Важливим власним джерелом формування фінансових ресурсів підприємства є прибуток. Його розмір залежить від підсумків роботи підприємства, ефективності використання залучених коштів. Отже класифікація джерел формування фінансових ресурсів поділяються на внутрішні і зовнішні (рис.1.1).

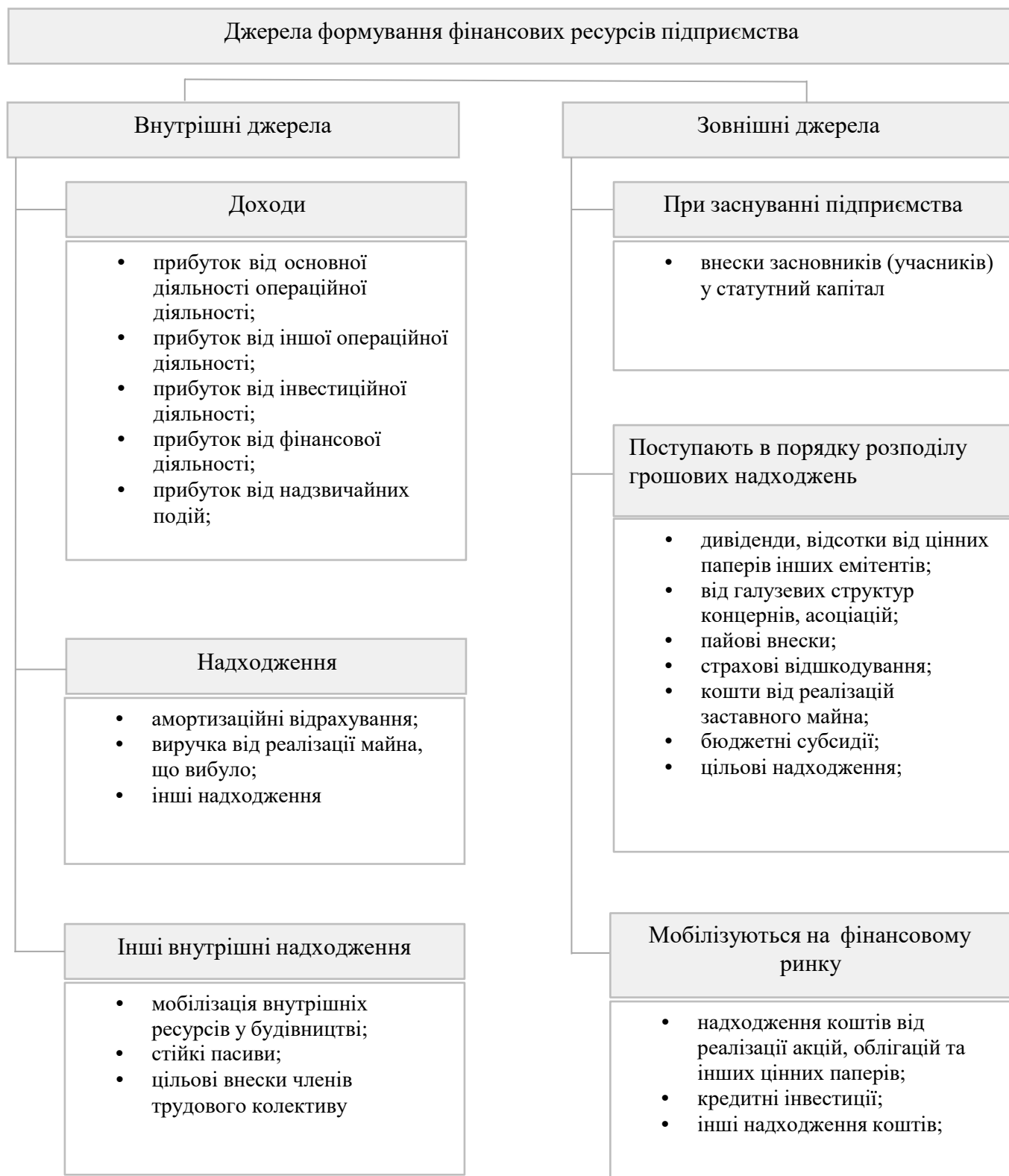

Рис.1.1 Класифікація джерел формування фінансових ресурсів.

Джерело [1].

Проведення фінансово-господарської діяльності підприємством передбачає, що грошові кошти постійно надходять на рахунки у банк або в касу у вигляді виручки від реалізації або доходів і вибувають при здійсненні платежів. У процесі формування, розподілу, перерозподілу і використання

фінансових ресурсів підприємств виникає широкий спектр грошових відносин, які відображають економічний зміст сфери фінансів. У згаданому контексті фінансові ресурси розглядають також через форму їх вираження, зокрема, як сукупність власних грошових доходів і надходжень ззовні (залучені і позичені кошти) , грошові кошти і прирівняні до них потоки, грошові засоби, кошти, прибутки і надходження, що є в розпорядженні підприємства, призначені для виконання фінансових зобов'язань підприємства, фінансування поточних витрат і витрат, пов'язаних з розширенням виробництва та підтримки стійкості фінансово-економічної діяльності господарюючого суб'єкта. Таким чином, вся сукупність фінансових відносин підприємств може бути умовно подана у вигляді грошових потоків і мати чіткі вартісні характеристики [14].

Формування фінансових ресурсів відбувається в процесі створення підприємства і реалізації його фінансових відносин при здійсненні господарсько-фінансової діяльності. Фінансові ресурси характеризують фінансовий потенціал, тобто можливості підприємства у здійсненні витрат з метою отримання доходу. Критерієм фінансових ресурсів є ознака їх призначення (але не обов'язково вже спрямування коштів на виконання зобов'язань і здійснення витрат), в той час як капітал представляє собою вже задіяні в обороті кошти, які приносять дохід [14].

Наявність достатніх фінансових ресурсів – необхідна умова успішного функціонування будь-якої підприємницької структури незалежно від сфери діяльності, галузевої спрямованості й організаційно-правового статусу. Водночас джерела їх формування та порядок залучення на підприємствах державної та недержавної форм власності відмінні [14] .

Отже, поняття ресурси підприємства – це наявні в розпорядженні підприємства кошти, які поділяються за двома ознаками, а саме: за видами, складом та джерелами виникнення (формування)

1.2 Формування механізму управління фінансовими ресурсами підприємства

«Механізм» у загальному розумінні – це система, простір, спосіб, що визначає порядок будь-якої діяльності, системи взаємодії певних ланок та елементів або внутрішню будову, систему, сукупність станів та процесів, з яких складається певне явище. Прорив у теорії механізмів в економіці був створений Л. Гурвицем, Р. Майєрсоном та Е. Маскіном, за що у 2007 році вони отримали Нобелівську премію з економіки за «видатний вклад в теорію економічних механізмів». На думку Лео Гурвица, механізм – це взаємодія між суб'єктами і центром, яке складається з трьох стадій: суб'єкти надсилають інформацію у центр; центр отримує всю інформацію розраховує майбутній результат; центр оголошує результат. Таким чином, було доведено можливість і необхідність механістичного підходу до управління економічними системами.

В економіці використовується велика кількість варіантів механізмів управління – господарський, економічний, ринковий, соціальний, організаційний, організаційно-економічний тощо. Найбільш узагальнюючим із них є поняття «господарський механізм», оскільки він включає в себе більшість інших вищенаведених механізмів.

Головним економічним інтересом суб'єкта господарювання є задоволення потреб ринку, завдяки чому підприємство має змогу отримувати прибуток. Зовнішніми елементами впливу на економічні інтереси підприємства, крім особливостей попиту на ринку, є конкурентне середовище, особливості ресурсних ринків, макроекономічні складники (податковий, грошово-фінансовий, політико-законодавчий та інші). Внутрішніми елементами впливу на економічні інтереси є сформована певним чином сукупність факторів-ресурсів підприємницької діяльності [9].

Управлінні фінансовими ресурсами підприємств відбувається на трьох рівнях – стратегічному, тактичному та оперативному (рис. 1.2).

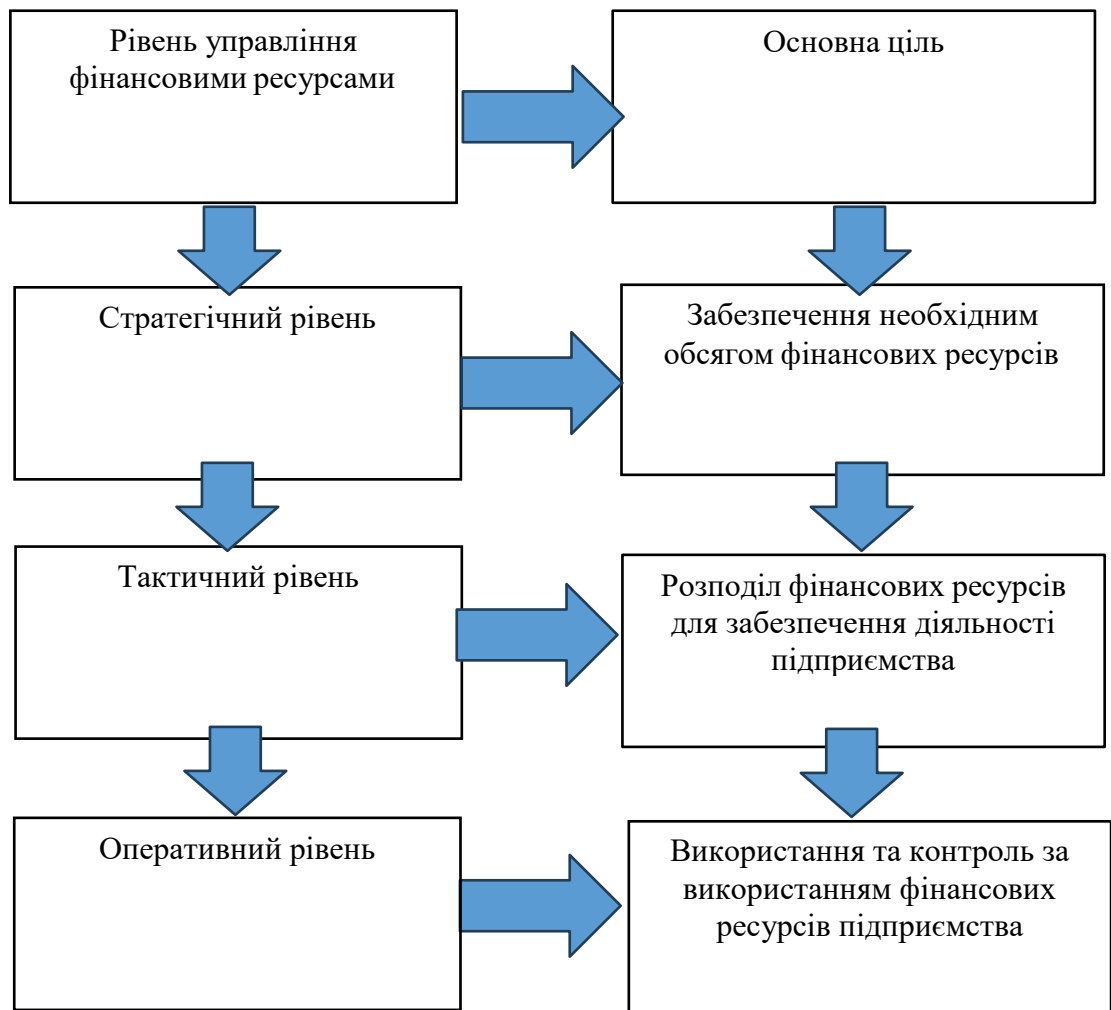

Рис.1.2 Рівні управління фінансовими ресурсами

Джерело [4].

Управління фінансовими ресурсами є досить складним етапом фінансового планування, який потребує від фінансового менеджера високого рівня фахової підготовки у сфері не тільки фінансів, а й вищої математики та програмування підприємств та включає основні три етапи:

- виявлення та формулювання проблеми чи задачі управління фінансовими ресурсами підприємств, що повинна бути вирішена на базі використання минулого досвіду та наявних даних;
- прийняття управлінського рішення щодо використання фінансових ресурсів та його реалізація;

- аналіз результатів прийнятого рішення з погляду можливих способів його модифікації чи зміни, а також врахування його результатів в процесі нагромадження досвіду, який може бути використаний в майбутньому [4].

До завдань, які повинен виконувати організаційно-економічний механізм управління підприємством відносяться:

- забезпечувати ефективну взаємодію підрозділів підприємства;
- ефективно використовувати наявні трудові ресурси та прагнути до підвищення їх продуктивності;
- створювати на підприємстві сприятливі умови, які дозволяють виконувати заплановані заходи шляхом економічної зацікавленості персоналу компанії, а не адміністративними заходами;
- постійне удосконалення методики прийняття управлінських рішень та їх подальшого оцінювання; - забезпечувати функціонування системи показників ефективності діяльності підприємства [2].

Таким чином, організаційно-економічний механізм управління підприємством є відображенням складної системи економічних відносин на підприємстві.

Організаційно-економічний механізм знаходиться в основі управління підприємством і підпорядковується загальним управлінським напрямкам розвитку господарювання і його паралельне існування не можливе. Важливим моментом, який потрібно відзначити, є функціональний склад організаційно-економічного механізму управління, до якого відносяться процеси розробки, прийняття і виконання управлінських рішень для досягнення існуючої генеральної мети підприємства. Реалізація організаційно-економічного механізму передбачає сукупність заходів управлінського впливу на явні і потенційні можливості у діяльності підприємства для максимізації прибутку чи інших цілей.

Основна функція цього механізму полягає в реалізації процесів розроблення, прийняття та виконання відповідних управлінських рішень, які

спрямовані на досягнення мети та виконання завдань, поставлених перед підприємством. При цьому об'єкт впливу організаційно-економічного механізму – це потенціал промислового підприємства, тоді як кінцева мета – це ефективні результати його діяльності. Загалом організаційно-економічна система управління ефективністю діяльності підприємства поєднує в собі наступні підсистеми: прогнозування й планування розвитку підприємства; мотивація; організація; контроль; інформаційне забезпечення діяльності підприємства та управління ним [10].

Так, Лазаревої Н.О. розроблено методичний підхід до оцінки ефективності діяльності підприємства, що працює в умовах конкурентного середовища з трьох стадій:

1. Стадія внутрішньої оцінки:

- Збір необхідних даних про діяльність підприємства за два роки;
- Обчислення структурної ефективності діяльності;
- Обчислення динамічної ефективності діяльності.

2. Стадія зовнішньої оцінки:

- Збір необхідних даних про діяльність підприємств галузі (ринку);
- Оцінка відносної економічної ефективності діяльності підприємств галузі (ринку);
- Складання рейтингу відносної економічної ефективності підприємств галузі (ринку).

3. Стадія трикритеріальної оцінки:

- Представлення показників ефективності діяльності підприємства в тримірному вигляді;
- Підготовка даних для подальшого аналізу та прийняття управлінських рішень щодо збільшення ефективності.

Після збору даних проводиться аналіз ефективності діяльності підприємства, прийняття управлінських рішень і контроль виконання рішень [8].

Такий методичний підхід можна застосувати для оцінки управління фінансовими ресурсами підприємства. Для цього потрібна фінансова звітність

підприємства: Баланс, Звіт про фінансові результати (форма №2). Крім фінансової звітності використовується інша інформація, яка доступна тільки персоналу підприємства, зокрема, планово-нормативна (фінансовий план, нормативи), конструкторсько-технологічна інформація, позаоблікова інформація (маркетингові дослідження, закони, інструкції, експертна інформація та ін.) тощо.

1.3. Науково-методичні підходи до оцінки ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства

Для майбутнього розвитку компанії вкрай важливо вміти оцінити її сильні та слабкі сторони, врахувати можливі ризики та загальну ситуацію на ринку та в країні. Існує безліч інструментів для вивчення та оцінки фінансового стану підприємства, бізнесу зі своїми перевагами та недоліками.

SWOT-аналіз – це інструмент стратегічного планування, який допомагає компанії оцінити свої слабкі та сильні сторони, потенційні можливості, а також загрози, пов'язані з роботою, конкуренцією та плануванням проекту. SWOT – це аббревіатура, що складається із чотирьох елементів:

S (Strengths) – це сильні сторони про ті якості та характеристики бізнесу, які дають йому порівняльну перевагу перед іншими конкурентами;

W (Weaknesses) – слабкі сторони, які знижують здатність компанії досягати своєї мети (наприклад, невмотивовані співробітники, відсутність чіткого бізнесу-плану, брак ресурсів);

O (Opportunities) – це можливості, які компанія може використовувати для розвитку (наприклад, новий досвід чи нові технології);

T (Threats) – це погрози чи чинники, які обов'язково залежить від самої компанії, але можуть завдати їй шкоди.

Традиційний метод SWOT-аналізу дозволяє провести детальне вивчення зовнішнього й внутрішнього середовища. Результатом раціонального SWOT-аналізу, спрямованого на формування узагальненого інформаційного потенціалу, повинні з'явитися ефективні рішення, що стосуються відповідної

реакції (впливу) суб'єкта (слабкої, середньої й сильної) відповідно до сигналу (слабкого, середнього або сильного) зовнішнього середовища [16].

Про SWOT-аналіз світ уперше почув у 60-х роках і з того часу розмови про нього не вщухають. У своїй маркетинговій діяльності його використовують компанії із різних сфер бізнесу незалежно від розміру. Головні переваги SWOT-аналізу:

Простота. Щоб провести SWOT-аналіз, не обов'язково бути маркетологом. У цьому дослідженні немає складних формул, розрахунків чи жорстких правил.

Легкість. Не вимагає серйозної підготовки та збирання великих обсягів даних. Найчастіше для проведення SWOT-аналізу достатньо використовувати вже наявну інформацію про конкурентів, продажі, канали комунікації, продукти і так далі.

Універсальність. Завдяки своїй адаптивності SWOT-аналіз підходить для компаній незалежно від сфери діяльності, розміру бізнесу, обсягу продажу, наявності маркетингового відділу та інших факторів.

Комплексність. Допомогає досить ясно побачити становище компанії на ринку, її недоліки, конкурентні переваги, а також внутрішні та зовнішні проблеми.

Структурованість. Вся доступна інформація про компанію об'єднується у свого роду блоки, які потім збираються як пазл, дозволяючи побачити те, що приховано за рутинними процесами.

Однак, незважаючи на таку кількість очевидних плюсів, цей аналіз має й недоліки. Перший мінус SWOT-аналізу полягає у відсутності цифр. Тому він досить поверховий. Другий недолік полягає в суб'єктивності, оскільки всі оцінки спираються більше на думки та бачення того, хто проводить маркетингове дослідження. Третій мінус – потреба у постійному оновленні даних. Справа в тому, що SWOT-аналіз прив'язаний до конкретного проміжку часу і залежить від зовнішніх і внутрішніх факторів, що впливають на компанію.

На фактори макросередовища компанія не може впливати, не може їх контролювати, але наслідки наступу цих факторів вона повинна розуміти та враховувати у розробці своєї стратегії. Найбільш поширеним інструментом для визначення факторів макросередовища, які можуть вплинути на компанію, є аналіз PESTLE. Він допомагає виявити та оцінити фактори довкілля за 6-ти категоріями: **P** (Political) Політичні, **E** (Economical) Економічні, **S** (Social-Culture) Соціально-культурні, **T** (Technological) Технологічні, **L** (Legal) Правові та **E** (Environmental/Ecological) Екологічні чинники. Кожній категорії факторів відповідає буква в аббревіатурі назви методу.

PESTLE аналіз використовують при розробці та перегляді стратегії для існуючого ринку; під час запуску нового продукту чи послуги; для дослідження нового напрямку діяльності або запуску продажів у новій країні чи регіоні. У всіх цих випадках необхідно оцінити потенційний вплив зовнішніх факторів на компанію у двох перспективах: як вони впливають на ринок і як вони впливають на операційну діяльність компанії. Методика PESTLE аналізу використовується для оцінки ключових ринкових тенденцій галузі, а результати PESTLE аналізу можна використовувати на наступних етапах стратегічного аналізу для трендів у зміні потреб та поведінки споживачів для оцінки конкуренції. Мета PESTLE аналізу – допомогти компанії визначити важливі чинники на її діяльність, і що нічого ключового не було пропущено.

Фактори PESTLE аналізу у комбінації з факторами зовнішнього мікросередовища (потреби та поведінка споживачів, конкуренти тощо) та внутрішніми драйверами можуть бути класифіковані як можливості та загрози для SWOT-аналізу. По суті, проведення SWOT-аналізу компанії без попередньо проведення PESTLE аналізу - безглуздо, оскільки інакше компанії в можливості та загрози SWOT-аналізу поміщають фактори, вплив яких на компанію не було попередньо оцінено.

Для **внутрішньої оцінки** стану підприємства по методу Лазарєвої Н.О. необхідно зібрати дані про діяльність підприємства і обчислити її ефективність.

Оцінка ефективності діяльності підприємства посідає важливу роль у системі діяльності та управлінні компанією, тому отримані результати

оцінювання показників ефективності можуть бути використані для подальшого розвитку підприємства, формування як стратегічних, так і тактичних цілей [3]. Ефективність фінансово-господарської діяльності підприємства є узагальненим показником ефективності використання трудових, виробничих матеріальних ресурсів та ін. (рис. 1.3).

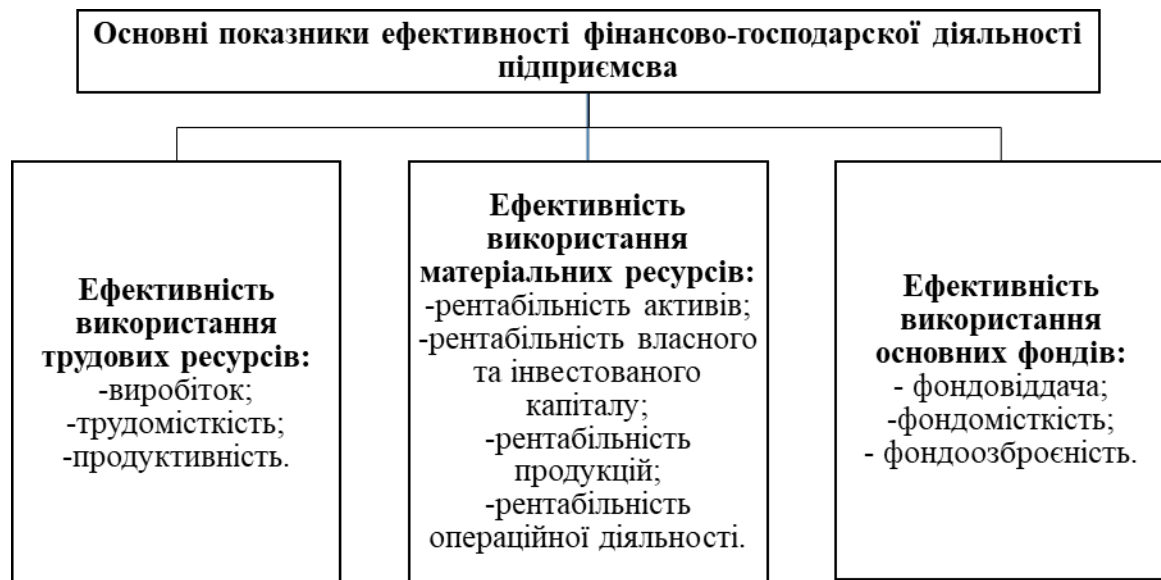

Рис.1.3. Складові оцінки ефективності виробничої діяльності

Джерело: складено автором на основі [3].

Отже, ефективність фінансово-господарської діяльності підприємства можна оцінити за допомогою абсолютних та відносних показників фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності. Інформаційною базою для визначення ефективності фінансування підприємства є баланс підприємства.

У табл. 1.1 представлено показники механізму оцінки ефективності виробничої діяльності.

Таблиця 1.1

Показники механізму оцінки ефективності виробничої діяльності

Функції	Показники використання ресурсів	Характеристика показника	Обрахунок
	Рентабельність активів	Показує, який прибуток одержує	Чистий прибуток / Середня величина

Ефективність використання матеріальних ресурсів		підприємство з кожної гривні, вкладеної в активи. Дозволяє визначити ефективність використання активів підприємства	активів
	Рентабельність власного капіталу	Відображає кількість отриманого прибутку за звітний період на вартість вкладеного капіталу підприємства	Чистий прибуток / Середня величина власного капіталу
	Рентабельність операційної діяльності	Характеризує прибутковість діяльності	Прибуток / Операційні витрати
	Рентабельність продукції	Характеризує ефективність витрат на виробництво продукції	Прибуток / Собівартість
	Рентабельність інвестицій	Виражає наскільки бізнес є вигідним в цілому	(Дохід- Собівартість) / Собівартість
Ефективність використання	Фондовіддача	Виражає ефективність використання засобів праці, показує скільки виробляється готової продукції на одиницю основних виробничих засобів на підприємстві	Чистий дохід / Середньорічна вартість основних засобів

основних фондів	Фондомісткість	Показує вартість основних виробничих фондів підприємства, яка припадає на одиницю вартості валової продукції	Вартість основних засобів / Валовий прибуток
	Фондоозброєність	Показує вартість основних виробничих засобів, що припадає на одного працівника	Середньорічна вартість основних засобів / Кількість працівників
Ефективність використання трудових ресурсів	Трудомісткість	Показує затрати робочого часу на виробництво одиниці продукції або обсягу виготовленої продукції	Затрати робочого часу / Обсяг виробленої продукції
	Виробіток	Кількість виробленої продукції за одиницю часу	Обсяг виробленої продукції / Затрати робочого часу
	Продуктивність	Характеризує кількість продукції, виробленої в одиницю часу, або витрат часу на виробництво одиниці продукції	Обсяг виробленої продукції / затрат праці (середньооблікової чисельності персоналу)

Джерело: складено автором

До зовнішніх факторів прямого впливу відносяться покупці, конкуренти, акціонери, постачальники і трудові ресурси холдингу. Зовнішніми факторами непрямого впливу виступають державне регулювання, політична нестабільність країни, система освіти, рівень культури країни та розвиток науки [15]. Різниця аналізу зовнішнього середовища від аналізу внутрішнього середовища лежить в тому, що факторний аналіз в цьому випадку доводити значно складніше. Охарактеризувати точний вплив того чи іншого зовнішнього чинника на показники діяльності підприємства можливо з певним ступенем припущення. У зовнішньому середовищі мало факторів, вагу яких можна абсолютно точно прорахувати.

Фактори зовнішнього середовища пов'язані між собою рівнем сили, з якою переміна одного фактора впливає на інші складові. Варто виявити ще одні головні тенденції, взаємовплив цих факторів і збудувати тренди їхнього розвитку. Зовнішнє середовище виявляється змінним, яке знаходяться за кордонами підприємства і не є ділянкою власного впливу зі сторони його менеджменту.

В своїй статті Ковтуненко Ю.В., Олексійчук А.Г., Васалатий Т.М. зібрали фактори зовнішнього середовища, які можна застосувати під час розгляду діяльності досліджуваного підприємства:

Функціональні сфери зовнішнього середовища.

Соціальне середовище. Збільшення жителів, розвиток культури, освіти встановлюють характер потенційного ринку; визначення потреби в кількості та якості благ, які підходять, зміна стилю життя викликає трансформацію понять зайнятості та відпочинку, здорового способу життя, комфортабельності житла, а все одночасно — мотивація для зміни створення благ і послуг.

Правове середовище. Всі бізнес-підприємства роблять в юридичних межах, норми права налагоджують поведінку бізнес-підприємств і розв'язують дискусії, конфлікти між ними і суспільством взагалі. Тому змінюються закони, контрактне право, безпека споживачів тощо.

Державне середовище. Держава в економіці має три різні ролі: невтручання країни в процеси економіки; ефективне втручання в економіку;

прагматичне втручання, тобто погоджування політичних оцінок, особистої ініціативи, рентабельної мотивації, ринкових сил.

Політичне середовище. Внутрішній ринок перебуває під супроводом політичних подій і рішень, подібно цьому політичні фактори можуть діяти на операції у галузі інтернаціонального бізнесу.

Технологічне середовище. Динаміка попиту і пропозиції на ринку праці, ресурсів і фінансів діє на ритми інновацій' них ходів у технології. Сили конкуренції заохочують процес розвитку технологій.

Економічне середовище. Процеси підприємства послуг та продукції постійно бувають в визначеному зв'язку з прибутковим середовищем: рівнем зайнятості, платіжним балансом, темпами економічного росту.

Ресурсне середовище. Економісти доводять, що ресурси, які вживаються населенням, завжди нечисленні. Цей принцип можна при' пускати точним, якщо мова йдеться про ресурси, які не потребують глибокої переробки. У разі, якщо застосовуються високі технології і ресурсами є квазічастинки та інгредієнти енергії, то можна стверджувати, що ресурси на Землі невичерпні. Проблемою виробництва є другий аспект: на' вчитися одержувати велику частину ресурсів, не зачіпаючи при цьому стійкості та рівноваги параметрів навколишнього середовища, які характеризують тривалість перебування населення на планеті [7].

Зовнішнє середовище можна ділити по характеру впливу: середовище прямої та не прямої дії (рис. 1.4).

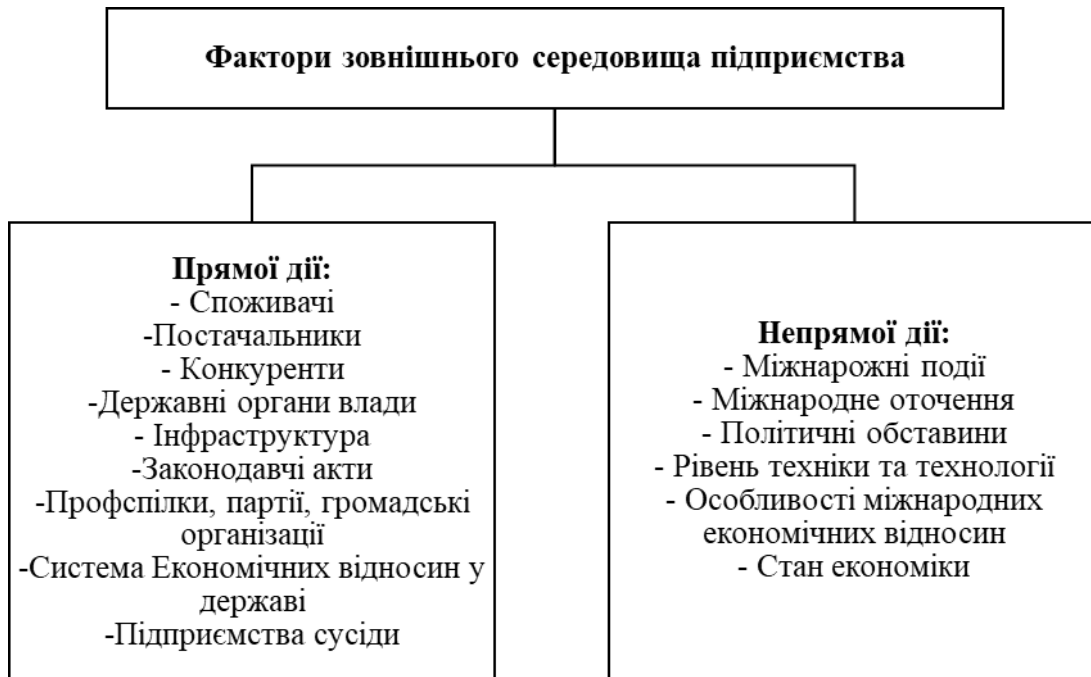

Рис. 1.4. Фактори зовнішнього середовища підприємства

Джерело: складено автором на основі [7].

Також необхідно проаналізувати ділову активність підприємства, щоб переконатися у динамічності розвитку і досягнення поставлених цілей.

Поняття «ділова активність» є достатньо широким та охоплює майже всі сфери діяльності підприємства. Ділова активність – це комплексна характеристика, яка відображає зусилля підприємств, спрямовані на забезпечення динамічності розвитку і досягнення поставлених цілей у різних напрямках діяльності. Основними цілями оцінки та аналізу ділової активності підприємств є здійснення ефективних управлінських рішень з метою забезпечення сталого розвитку та підвищення конкурентоспроможності за умов ринкового середовища [17].

Одним із важливих кроків під час оцінювання ділової активності є ринкова оцінка суб'єкта господарювання, яка є словесним описом діяльності та стану підприємства, окремими неформальними характеристиками або свого роду досьє на підприємство, що аналізується. Це дасть змогу визначити надійність постачальників та покупців, а також конкурентів підприємства.

Існує поняття «золоте правило» економіки, яке передбачає додержання умови, за якої темпи зростання чистого прибутку підприємства мають

перевищувати темпи зростання доходу, а останні повинні бути вищими за темпи зростання активів (майна). Це показано в наведеній нижче формулі (1.1):

$$T_{\pi} > T_d > T_a > 100\% \quad (1.1)$$

На думку Дончак Л.Г. і Ціхановської О.М., оцінку ділової активності доцільно здійснювати за запропонованим показником – коефіцієнтом ділової активності, який розраховується за формулою (1.1):

$$K_{д.а.} = \frac{ЧД}{А+ОА+КЗ+ДЗ+МЗ+ВК+ОЗ} \quad (1.2)$$

де ЧД – чистий дохід від реалізації продукції;

А – середньорічна сума активів підприємства;

ОА – середньорічна сума оборотних активів;

КЗ – середньорічна сума кредиторської заборгованості;

ДЗ – середньорічна сума дебіторської заборгованості;

МЗ – середньорічна сума матеріальних запасів;

ВК – середньорічна сума власного капіталу;

ОЗ – середньорічна сума основних засобів.

Коефіцієнт ділової активності може приймати такі значення: $K_{д.а.} > 1$ – високий рівень ділової активності; $0,5 > K_{д.а.} > 1$ – середній рівень ділової активності; $K_{д.а.} < 0,5$ – низький рівень ділової активності.

Отже, необхідно провести економічну діагностику, щоб переконатися у ефективності діяльності підприємства.

Висновки до розділу 1.

На підставі досліджень, проведених у розділі 1 можна зробити наступні висновки:

- В науковій літературі не існує єдиного концептуального підходу до оцінювання ефективності діяльності підприємства, визначення поняття фінансових ресурсів та їх класифікації

- Фінансові ресурси є базою для функціонування фінансів, їх матеріальним втіленням, приймають грошову форму, що дає змогу виділити їх з великої кількості інших економічних категорій

- Управління фінансовими ресурсами є складовою частиною управління фінансами і розглядається як одна з функцій фінансового менеджменту. Об'єктом управління є сукупність фінансових ресурсів, що знаходяться у розпорядженні суб'єкта господарювання.

- Динаміку складу, структури та напрямів використання фінансових ресурсів та спеціальні показники: абсолютної та відносної фінансової стійкості, ліквідності, платоспроможності, ділової активності, руху та ефективності використання основних засобів, а також рентабельності активів та пасивів підприємства.

РОЗДІЛ 2.

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Економічна діагностика ефективності діяльності підприємства

Для проведення оцінки фінансових ресурсів було обрано підприємство України ТОВ «Марін Дизайн Інжинірінг Миколаїв» - мультисервісна інжинірингова компанія, є частиною Damen Shipyards Group (Нідерланди). Займається базовим та детальним проектуванням для суднобудівних проєктів. Судна за проєктами компанії будують на верфях Damen в Туреччині, Румунії, Польщі, В'єтнаму та інших країн. Компанія заснована у 2007 році, з кожним роком динамічно розвивається. З моменту заснування в компанії працювало 42 співробітника. В 2022 році штат персоналу склав 204 людини.

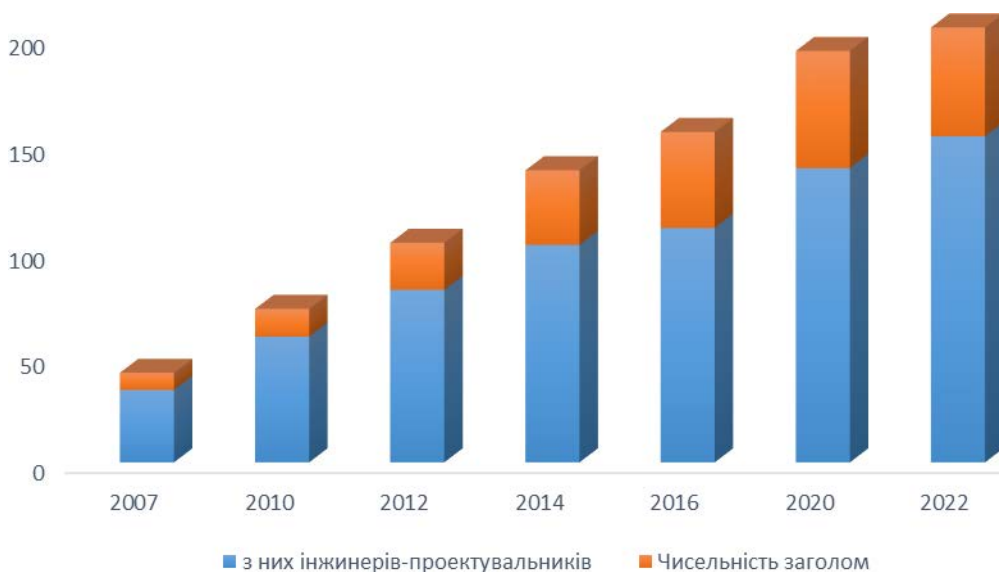

Рис.2.1 Чисельність персоналу ТОВ «Марін Дизайн Інжинірінг Миколаїв»

Джерело: [12]

Для подальшого дослідження фінансового стану ТОВ «Марін Дизайн Інжинірінг Миколаїв» використовуємо дані річної фінансової звітності за 2019-2020 роки, що опубліковані на порталі відкритих даних [6].

Проаналізуємо динаміку кожного показник рентабельності окремо.

Сума чистого прибутку компанії є додатною, 10 621 тис. грн у 2020 році, що може вказувати на продуману бізнес-модель, яка допомогла вивести компанію зі збиткового стану. Хоча для кращого розуміння здатності менеджменту досягати поставлених цілей слід розглянути показники рентабельності.

Розрахуємо вплив факторів на мультиплікатор **рентабельності активів** підприємства (англомовний аналог Return on Assets (ROA), виявим резерви його підвищення та складаємо висновок.

Таблиця 2.1

Показники	Минулий рік	Звітний рік	Відхилення
Чистий фінансовий результат: прибуток (збиток) , тис. грн.	-3 754	10 621	+ 14 375
Активи підприємства , тис. грн.	73 173	84 848	+ 11 675
Рентабельність активів, %	-5,13%	12,52%	17,65%

Джерело: власні дослідження.

Збільшення суми балансу зумовлене зростанням оборотних активів (+15,96%).

Рентабельність активів формується під впливом всіх внутрішніх і зовнішніх факторів, резерви підвищення показника можуть знаходитися у всіх сферах роботи компанії. Загалом, необхідно працювати в напрямку зниження суми витрат і підвищення доходів.

Наступний розрахунок показника **рентабельності власного капіталу** (англомовний аналог Return on Equity (ROE)).

Таблиця 2.2

Показники	Минулий рік	Звітний рік	Відхилення
Чистий фінансовий результат: прибуток (збиток) , тис. грн.	-3 754	10 621	+ 14 375
Власний капітал , тис. грн.	53 011	63 632	+ 10 621
Рентабельність власного капіталу, %	-7,08%	16,69%	23,77%

Джерело: власні дослідження.

Факт зростання суми власного капіталу вказує (+20,04%) на підвищення рівня благополуччя власників. Показник рентабельності достатньо збільшився.

Далі розрахуємо показник **рентабельності операційної діяльності**.

Таблиця 2.3

Показники	Минулий рік	Звітний рік	Відхилення
Чистий фінансовий результат: прибуток (збиток) , тис. грн.	-3 754	10 621	+ 14 375
Операційні витрати , тис. грн.	132 594	117 921	- 14 673
Рентабельність операційної діяльності, %	-2,83%	9%	+ 11,83%

Джерело: власні дослідження.

Зростання рентабельності операційної діяльності інформує про прийняття виважених стратегічних управлінських рішень, спрямованих на посилення конкурентоспроможності підприємства та виявлення резервів підвищення рентабельності його діяльності.

Розрахуємо **рентабельність продукції**, що нам охарактеризує прибутковість підприємства.

Таблиця 2.4

Показники	Минулий рік	Звітний рік	Відхилення
Чистий фінансовий результат: прибуток (збиток) , тис. грн.	-3 754	10 621	+ 14 375
Собівартість , тис. грн.	106 298	92 250	- 14 048
Рентабельність продукції, %	-3,53%	11,51%	+ 15,04%

Джерело: власні дослідження.

Коефіцієнт рентабельності продукції теж зростає, що показує прибутковість підприємства.

Наступний розрахунок показника **рентабельність інвестицій** (англомовний аналог Return on Investment (ROI))

Таблиця 2.5

Показники	Минулий рік	Звітний рік	Відхилення
Дохід , тис. грн.	134 120	117 627	-16 493
Собівартість , тис. грн.	106 298	92 250	- 14 048
Рентабельність інвестицій, %	26,17%	27,51%	+ 1,34%

Джерело: власні дослідження.

Відбувається зниження чистого доходу від реалізації товарів та послуг на 12,3%, що вказує на низьку конкурентоспроможність в динамічному середовищі. Але при цьому даний показник рентабельності позитивний.

Розрахуємо показник **фондовіддачі**, який свідчить о ділової активності підприємства, демонструє ефективність використання основних засобів підприємства.

Таблиця 2.6

Показники	Минулий рік	Звітний рік	Відхилення
Дохід , тис. грн.	134 120	117 627	-16 493
Основні засоби , тис. грн.	12 759	12 130	- 629
Фондовіддача, грн	10,51	9,68	- 0,83

Джерело: власні дослідження.

Даний показник достатньо високий, що характеризує ефективне використання основних засобів, що є одним з резервів поліпшення результатів діяльності підприємства.

Показник **фондомісткості** характеризує потребу в основних виробничих фондах для забезпечення виробництва одиниці обсягу робіт.

Таблиця 2.7

Показники	Минулий рік	Звітний рік	Відхилення
Основні засоби , тис. грн.	12 759	12 130	- 629
Валовий прибуток , тис. грн.	25 377	27 822	- 2 445
Фондомісткість, грн	0,5	0,44	- 0,06

Джерело: власні дослідження.

Цей показник зменшився, поки немає необхідності в основних фондах на потребу виробництва.

Узагальнюючим показником забезпечення підприємства виробничими основними засобами є **фондоозброєність**

Таблиця 2.8

Показники	Минулий рік	Звітний рік	Відхилення
Основні засоби, тис. грн.	12 759	12 130	- 629
Кількість працівників	212	193	- 19
Фондоозброєність, грн	60,18	62,85	2,67

Джерело: власні дослідження.

Цей показник позитивно зростає.

Але 2020 рік не показовий, тому що весь світ торкнулася пандемії COVID-2019 і виживати бізнесу доводилося самотійно, але загалом усі розраховані показники вказують на позитивну динаміку фінансового стану.

Розрахуємо коефіцієнт ділової активності на базі даних 2019 -2020 років використовуючи формулу (1.2).

Таблиця 2.8

Показники	Минулий рік	Звітний рік
ЧД – чистий дохід від реалізації продукції	134 120	117 627
А – середньорічна сума активів підприємства	73 173	84 848
ОА – середньорічна сума оборотних активів	59 712	72 486
КЗ – середньорічна сума кредиторської заборгованості	20 162	2 1216
ДЗ – середньорічна сума дебіторської заборгованості	27 650	35 882
МЗ – середньорічна сума матеріальних запасів	5 155	2 442
ВК – середньорічна сума власного	53 011	63 632

капіталу		
ОЗ – середньорічна сума основних засобів	12 759	12 120
К_{д.а.} – коефіцієнтом ділової активності	0,533022	0,40197

Джерело: власні дослідження.

У 2019 р. цей показник був 0,53, а у 2020 р. значення показника знизилося до 0,4. Це показує середню активність перехідну у низьку. Тому необхідно звернути увагу і слідувати «золотому правилу економіки підприємства», чим більшими будуть темпи зростання чистого доходу від реалізації продукції на підприємстві за темпи зростання вартості активів, тим кращою буде ділова активність.

Отже, підводячи підсумки розрахунків ми бачимо, що управління фінансовими ресурсами в компанії ведеться на достатньо хорошому рівні, що свідчить про показники рентабельності.

2.2 Аналіз зовнішніх факторів і ділової активності підприємства.

Підприємство ТОВ «Марін Дизайн Інжинірінг Миколаїв» займається проектуванням для суднобудівних компаній. Спеціалізація досить вузька, тому в компанії активно розвиваються за інші напрямки шляхом розширення інженерних послуг, який включає дослідження та розробки (R&D), електрику та автоматизацію (E&A), інженерні стандарти (STD) та каталог деталей (Part Catalogue) та широкий спектр індивідуальних цифрових послуг для підтримки онлайн-маркетингу (OM) та цифрових платформ (DPS), ІТ напрямом.

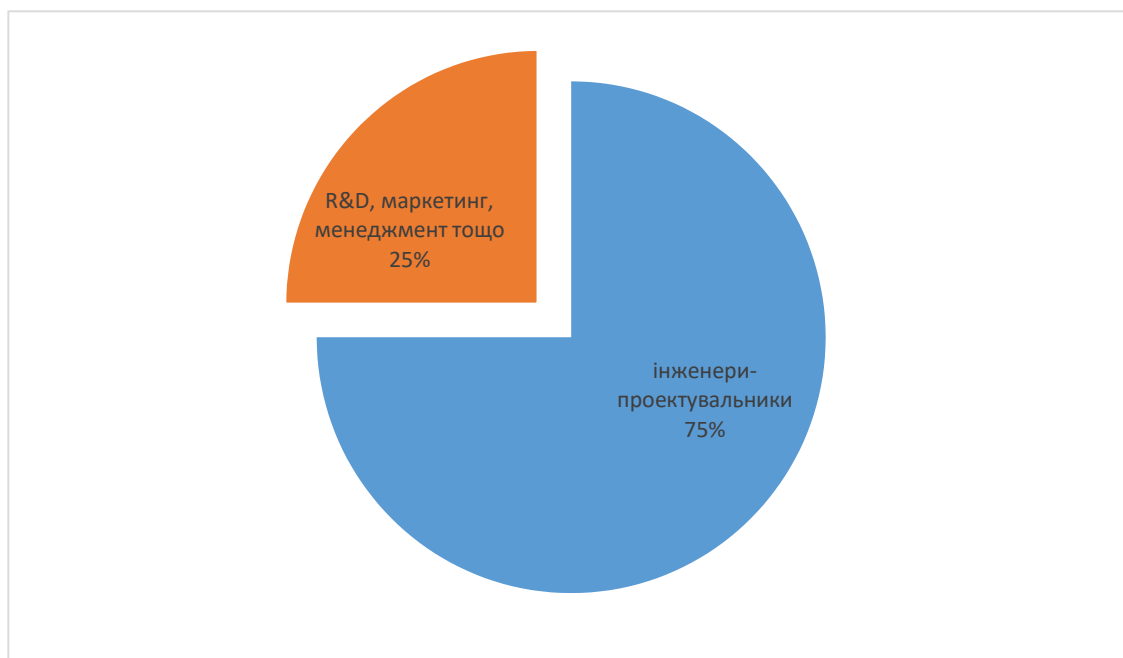

Рис.2.2 Склад персоналу ТОВ «Марін Дизайн Інжинірінг Миколаїв» у 2022
Джерело: [12]

Більш ніж 15-річний досвід роботи у напрямку проектування суден підвищують імідж підприємства, як перед замовниками, так і перед конкурентами. У нашому регіоні існують компанії з таким самим напрямком роботи проектуванням та інжинірингу це: ТОВ «Сі-Джоб Миколаїв», ТОВ «Залів Шіп Дизайн», ПП «Торола Дизайн Груп», але інтереси цих компаній не перетинаються, оскільки різні об'єкти проектування та різні замовники.

ТОВ «Сі-Джоб Миколаїв» займається проектуванням хаусботів - плавучих будинків, гібридного буксира-штовхача, земснаряда, мега-яхт, риболовних суден, круїзного судна довжиною понад 300 м (рис.2.3).

Країни-замовники: США, Нідерланди, Франція, Греція, Польща.

Рис.2.3 Проекти ТОВ «Сі-Джоб Миколаїв» у 2019, 2022 роках

Джерело: : [12]

ТОВ «Залів Шіп Дизайн» розробляє великі круїзні лайнери, концепцію Small-Scale Cruise Ship (SSCS) – малого круїзного судна.

ПП «Торола Дизайн Груп» проектував плавкран, катер «Диспетчер» призначеного для перевезення пасажирів в акваторії Чорного та Азовських морів, обслуговування морських платформ й інших споруд, пошуково-рятувальних операцій тощо.

У скарбничці проектів ТОВ «Марін Дизайн Інжинірінг Миколаїв»: буксири Tugs, пороми Damen Fast Ferry, багатоцільове судно забезпечення яхт BLUE OCEAN, багатофункціональний буксир-штовхач для виконання буксирних та швартових операцій SHOALBUSTER ShB 3514, електричні пасажирсько-автомобільні пороми, офшорне судно для підтримки бурових платформ Damen Multy Buster 8020, катери для Національної поліції Нідерландів (рис. 2.4).

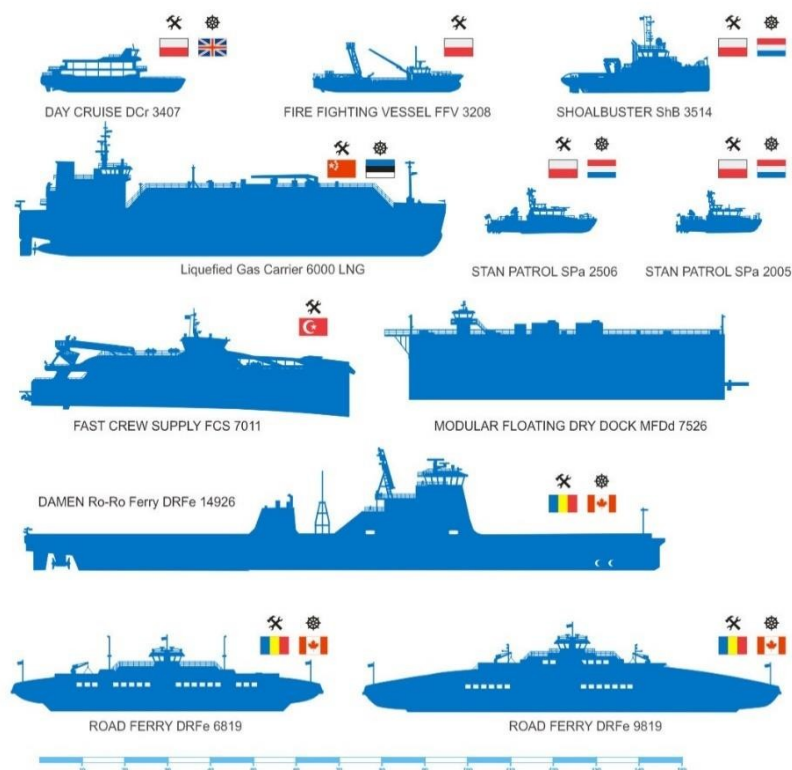

Рис.2.4 Проекти ТОВ «Марін Дизайн Інжинірінг Миколаїв» у 2019 році

Джерело: : [12]

Слід зазначити, що конкуренти з аналогічними видами діяльності є поза межами України. Це компанії з Румунії, Польщі, Турції, які теж є частиною Damen Shipyards Group (Нідерланди) . ТОВ «Марін Дизайн Інжинірінг Миколаїв» вдається впоратися і з цим завдяки професіоналізму менеджменту, професіоналізму інженерів-проектантів, якості виконання проектів.

По кількості співробітників ТОВ «Марін Дизайн Інжинірінг Миколаїв» серед конкурентів найбільша (рис.2.5).

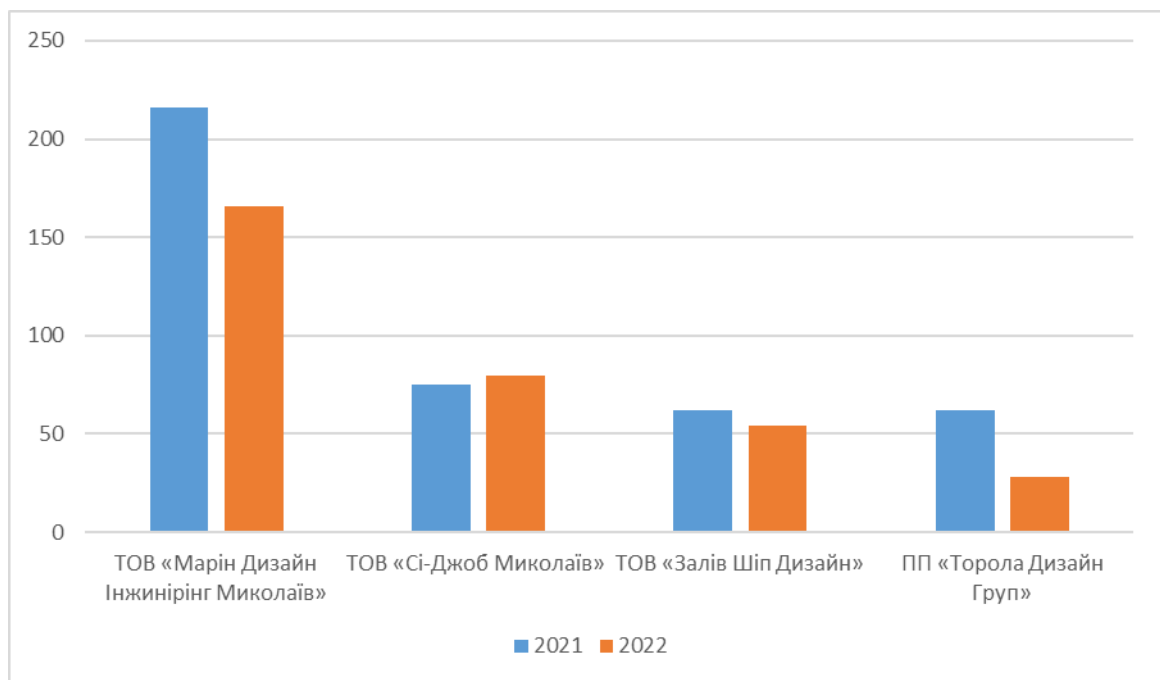

Рис.2.5 Кількість співробітників

Джерело: [13]

Це впливає як на кількість відпрацьованих годин, що впливає на дохід підприємства, так і на великий зарплатний фонд, затрати на обслуговування офісу для розміщення співробітників, що в свою чергу впливає на витрати підприємства.

У 2021 році офіс ТОВ «Марін Дизайн Інжинірінг Миколаїв» увійшов в ТОП-10 найкращих проектних офісів України, які мають найсучаснішу організацію та обладнання і за підсумками 2020 року UA Awards 2020 . Основна мета рейтингу – визнання проектних офісів, що здатні створювати цінність для своїх організацій, стаючи внутрішнім драйвером змін і трансформацій, забезпечувати досягнення стратегічних та операційних цілей, а

також стійкості та конкурентоспроможності компанії під час вибухових змін на глобальних ринках товарів, технологій, послуг. Оцінка номінантів здійснювалася за такими напрямками: шлях РМО (Project Management Office), клієнтський сервіс, найкращі практики, інновації, формування спільноти, генерація цінності, розвиток компетенцій.

За підсумками щорічного конкурсу Миколаївської міської ради «Кращий підприємець міста Миколаєва» ТОВ «Марін Дизайн Інжинірінг Миколаїв» став переможцем у номінації «Кращий платник податків» у 2019 році. Слід зазначити, що таку нагороду підприємство отримувало неодноразово протягом своєї діяльності. А керівник компанії Олена Жукова отримала Відзнаку Миколаївської обласної ради II ступеня за суттєвий внесок в залучення іноземних інвестицій та високу економічну ефективність діяльності компанії.

Керівництво компанії активно впливає на суспільне життя країни. ТОВ «Марін Дизайн Інжинірінг Миколаїв» є головним рушієм розвитку Морського Кластеру України, головна діяльність якого спрямована на укріплення та розвиток вітчизняної суднобудівної галузі. Всією своєю діяльністю підприємство демонструє чого можна досягти завдяки сумлінній чесній праці.

Усе це свідчить про активну діяльність підприємства у справах міста, країни, на міжнародному рівні.

Зовнішніми факторами впливу на фінансові ресурси підприємства у 2020-2021 роках це пандемія COVID-19, з 2022 року повномасштабне вторгнення на територію України.

В період пандемії замір весь світ, весь бізнес намагався зрозуміти як вижити в таких умовах. Звісно за таких умов призупинилося будівництво суден, як і в інших галузях, обсяг інжинірингових замовлень значно знизився. Це могло призвести до скорочення штату співробітників, що відбувалося у багатьох компаніях по всьому світу. Але у ТОВ «Марін Дизайн Інжинірінг Миколаїв» пішли іншим шляхом. Перейшли на 4-денний робочий тиждень. Цим кроком вдалося знайти варіант, який передбачає збереження робочих місць у всіх підрозділах компанії. Карантинні обмеження змусили суттєво змінити весь формат роботи підприємства. Одним із заходів є термінове переміщення парку

комп'ютерної техніки додому співробітників з негайним вирішенням проблем підключення до корпоративної мережі. Необхідно було по-новому налагодити низку системних процесів, і навіть переглянути плани і бюджети, оскільки змінилися завантаженість і обсяги контрактів, отже і доходи. Завдяки злагодженій та професійній роботі антикризової команди вдалося скоординувати роботу всіх підрозділів та стабілізувати операції. Було зроблено вакцинацію всіх співробітників компанії, організовано робочі місця із застосуванням усіх санітарних норм. Після чого поступово співробітники поверталися працювати до офісу.

Багато процесів було налагоджено підчас пандемії, комунікації між співробітниками обмін інформацією. Цей досвід з організацією віддаленої роботи співробітників допоміг і під час війни. Через постійні обстріли співробітники компанії були евакуйовані за різними локаціями України, були вивезені і за її межі до Румунії та Польщі.

Всі ці заходи позитивно вплинули на фінансову стійкість підприємства.

2.3. Оцінка фінансових результатів діяльності підприємства

Вимірювання і оцінка ефективності є обов'язковою умовою успішного функціонування і розвитку підприємства, що дозволяє активно впливати на поточний стан підприємства і тенденції його розвитку, визначати розміри і напрями змін, виявляти найбільш важливі фактори росту, ухвалювати рішення про зміни і прогнозувати їх вплив на ключові параметри, а також складати плани подальшого удосконалення роботи як всього підприємства, так і його окремих підрозділів.

Оцінка ефективності управління фінансовими ресурсами має на меті визначення можливостей подальшого розвитку підприємства шляхом виявлення недоліків в управлінні фінансовими ресурсами і розробку напрямів підвищення ефективності.

Оскільки фінансові ресурси підприємства мають здатність перетворюватися в інші види ресурсів (матеріальні, трудові), а їх обсяг

визначається за допомогою зміни статей балансу, слід зробити висновки про комплексність ефективності. Таку оцінку може дати аналіз фінансового стану підприємства, для проведення якого досить широко використовують відповідні показники діяльності. Але максимальна кількість розрахованих показників сама по собі не дасть інформації, необхідної для ухвалення управлінських рішень. Традиційно ефективність управління фінансовими ресурсами оцінюють за підсумками діяльності підприємства (фінансовий стан, фінансові результати), практично не беручи до розрахунку управлінську складову процесу. Цей факт дає менш об'єктивні результати оцінки.

Прибуток відображає фінансовий результат господарювання, характеризує ефективність виробництва, забезпечує соціально-економічний розвиток, виступає основним джерелом формування фінансових ресурсів, фінансовою основою розширеного відтворення діяльності, захисним механізмом від загрози банкрутства і базою зростання ринкової вартості підприємства.

Основою метою управління прибутком є встановлення необхідної пропорції між формуванням, розподілом і використанням прибутку та майбутнім його приростом, що забезпечує стратегічний розвиток підприємства.

Враховуючи основну мету, система управління прибутком спрямована на вирішення таких завдань:

1. Забезпечення максимізації розміру сформованого прибутку відповідно до можливостей підприємства і ринкових умов господарювання.
2. Виявлення резервів нарощування прибутку за рахунок операційної, інвестиційної та фінансової діяльності; оптимізації постійних і змінних витрат; обґрунтування цінової політики, податкової політики.
3. Оцінка прибутковості операційної діяльності та забезпечення високої якості сформованого прибутку.
4. Забезпечення мінімізації підприємницького ризику.
5. Забезпечення виплати необхідного рівня доходу на інвестований капітал власникам підприємства.

6. Забезпечення формування достатнього обсягу фінансових ресурсів за рахунок прибутку відповідно до завдань стратегічного розвитку підприємства.

7. Досягнення постійного зростання ринкової вартості підприємства.

8. Зміцнення конкурентоспроможності підприємства за рахунок підвищення ефективності розподілу і використання прибутку.

Усі розглянуті завдання управління прибутком тісно взаємопов'язані, хоча окремі з них і носять різноспрямований характер (наприклад, максимізація рівня прибутку при мінімізації рівня ризику; забезпечення достатнього рівня задоволення інтересів власників підприємства і його персоналу тощо). Тому в процесі управління прибутком окремі завдання повинні бути оптимізовані між собою.

Для кожної складової управління прибутком характерні свої конкретні цілі, завдання, способи організації. Управління розподілом і використанням прибутку є складовою частиною загальної політики управління прибутком, що спрямоване на забезпечення оптимальної пропорції між використаною і капіталізованою частинами прибутку з метою максимізації ринкової вартості підприємства.

Метою управління формуванням прибутком є виявлення основних факторів, що впливають на розмір прибутку, оптимізація грошових надходжень та витрат, пошук резервів та їх мобілізація.

В процесі управління формуванням прибутку необхідно враховувати сукупність факторів, які впливають на величину прибутку. Розрізняють зовнішні фактори, які не залежать від підприємства, та внутрішні, на які підприємство може впливати.

До зовнішніх належать фактори, пов'язані із загальною економічною ситуацією, рівнем інфляції, кон'юктурою фінансового ринку, конкуренцією на ринку тощо. Фінансові менеджери повинні враховувати ці фактори при прийнятті управлінських рішень.

Внутрішні фактори є об'єктом впливу з боку управлінської системи підприємства. Практична їх реалізація сприяє нарощуванню прибутку, збільшенню рентабельності діяльності підприємства. До цих факторів

належать: обсяги реалізації продукції, собівартість, ціни, якість продукції, вибір і реалізація інвестиційних проектів тощо.

Жодна зміна, котра відбувається на підприємстві в принципі не може бути ефективною якщо вона не приносить підприємству дохід/прибуток, або не зменшує, отриманий ним щорічний збиток.

Для цього було проведено аналіз показників рентабельності фінансових ресурсів в частині 2.1 Розділу 2.

Для трикритеріальної оцінки взято показник ефективності діяльності підприємства в тримірному вигляді. Для цього були взяті доступні дані ТОВ ТОВ «Марін Дизайн Інжинірінг Миколаїв» і трьох компаній нашого регіону за період 2020-2022 з електронного ресурсу [13].

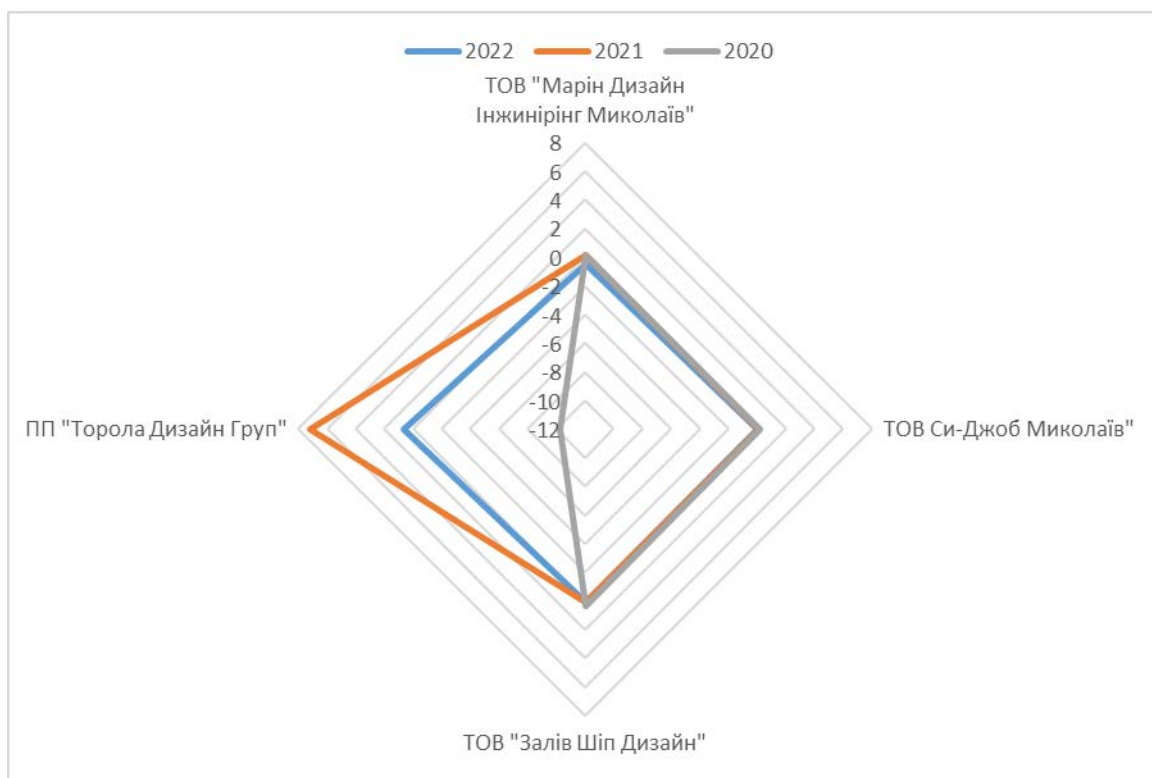

Рис.2.6 Трикритеріальна оцінка ефективності діяльності проектно-конструкторських підприємств.

Джерело: власні дослідження.

Показник ТОВ «Марін Дизайн Інжинірінг Миколаїв» досить стабільний протягом трьох років. Той факт, що у 2019 році підприємство було збитковим

трохи зіпсував показники, але 2020 рік показав гарний приріст. Адекватність ведення бізнесу допомагає підвищувати свій результат і тим самим процвітати компанії у важких умовах, зумовлених зовнішніми факторами впливу.

Для того, щоб надалі не з'являлися погіршення стану фінансових ресурсів, можна запропонувати інструмент, який допоможе спрогнозувати прибутки/збитки підприємства на проміжних стадіях протягом року.

Висновок до розділу 2

В контексті проведеного аналізу джерел фінансових ресурсів підприємства доходимо висновку, що обсяги фінансових ресурсів зростають. Всі показники рентабельності мають позитивну динаміку. І вже наступного року зі збиткового підприємства стало прибутковим. Конкурентне середовище не має свого впливу на діяльність ТОВ «Марін Дизайн Інжинірінг Миколаїв», тому як чітко поставлені цілі, виконання яких допомогло впевнено зайняти свою нішу. І навіть зовнішні загрози дають нові можливості до розвитку, застосування нових моделей управління, турбота про персонал з боку керівництва тільки гартують компанію.

РОЗДІЛ 3.

БІЗНЕС-АНАЛІЗ ЯК ОДИН З НАЙСУЧАСНІШИХ ІНСТРУМЕНТІВ В ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОМУ МЕХАНІЗМІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА.

3.1. Визначення ролі бізнес-аналізу в управлінні фінансовими ресурсами

У сучасному бізнес-середовищі, де ринкові умови постійно змінюються, ефективне управління фінансовими ресурсами стає визначальним чинником для забезпечення розвитку бізнесу. В цьому контексті бізнес-аналіз виступає як невід’ємний інструмент досягнення стратегічних цілей та оптимізації фінансових процесів.

Ефективне управління фінансовими ресурсами починається з ретельного фінансового планування. Підприємство повинно розробляти чіткі фінансові цілі та визначати стратегії для досягнення їх у майбутньому. Прогнозування фінансових показників, таких як дохід, прибуток і ліквідність, допомагає адаптуватися до змін умов господарювання.

Збалансоване управління запасами, дебіторською та кредиторською заборгованістю дозволяє знижувати витрати, сприяє покращенню ліквідності та зменшує ризики погіршення фінансового стану підприємства.

Систематичний аналіз витрат та їх оптимізація дають змогу зменшити собівартість продукції та підвищити конкурентоспроможність підприємства.

Бізнес-аналітика є складним процесом, який включає в себе визначення потреб бізнесу та визначення рішень для бізнес-проблем, використання різних методів розрахунків, для виявлення слабких сторін бізнесу.

Бізнес-аналіз дозволяє підприємствам прогнозувати та моделювати різні сценарії розвитку. Це допомагає менеджменту приймати обґрунтовані рішення на основі об’єктивних даних, уникати ризиків та максимізувати фінансові результати підприємства.

На основі аналізу даних бізнес-аналіз рекомендує області для оптимізації фінансових процесів. Це дозволяє підприємствам ефективно використовувати свої ресурси та знижувати витрати.

Бізнес-аналіз визначає потенційні фінансові ризики, такі як зміни відсоткових ставок, валютні коливання, інфляція тощо. Підприємство, завдяки бізнес-аналізу, може попередньо планувати дії та вживати заходи для зменшення негативного впливу ризикових факторів, що може включати створення страхових фондів, розробку планів кризового управління, диверсифікацію тощо. Усе це разом дозволяє підприємству виявляти та ефективно керувати фінансовими ризиками, сприяючи прийняттю зважених економічних рішень в умовах невизначеності.

Усі ці аспекти бізнес-аналізу сприяють створенню стратегій управління, орієнтованих на розвиток та стійкість підприємства в умовах конкурентного ринку. Інтеграція бізнес-аналізу у стратегічне планування дозволяє компаніям ефективно використовувати свої ресурси та адаптуватися до змін в бізнес-середовищі.

Аналіз фінансової звітності, що включає баланс, звіт про фінансові результати, звіт про рух грошових коштів, звіт про власний капітал, допомагає розкрити важливі для інвесторів, кредиторів, менеджерів та інших зацікавлених сторін аспекти фінансів підприємства. Зокрема, баланс (форма 1) дозволяє оцінити фінансовий стан компанії на конкретний момент часу, вивчаючи її активи, зобов'язання і власний капітал.

Звіт про фінансові результати (форма 2, Profits and Losses, P&L) надає інформацію про доходи та витрати протягом певного періоду. Це дозволяє оцінити ефективність операційної діяльності та прибутковість підприємства. На підставі даних P&L визначаються такі фінансові показники як:

– EBITDA (Earnings Before Interest, Taxes, Depreciation, and Amortization) – показник прибутку до сплати відсотків, податків та амортизаційних відрахувань;

$$EBITDA = \text{Чистий прибуток} + \text{Відсоток (відсоткові витрати – процентні доходи)} + \text{Податок} + \text{Амортизація}$$

Сам собою показник рентабельності EBITDA не дає вичерпної інформації, необхідно порівнювати його з середніми показниками по галузі та конкурентами. Проте він буде корисним разом із додатковими індикаторами фінансового стану та стійкості компанії.

- EBIT (EBITDA – Амортизація), що являє собою прибуток до врахування витрат за відсотками та оподаткування;

- EBT (EBIT – Відсотки за боргами), що показує чистий прибуток до оподаткування;

Отже, бізнес-аналіз виступає ключовим інструментом в стратегічному управлінні. Використання аналітичних методів дозволяє підприємствам вчасно реагувати на зміни умов господарювання та ефективно використовувати свої фінансові ресурси для досягнення стратегічних цілей, що сприяє підвищенню конкурентоспроможності бізнесу.

3.2. Power BI як інструмент в управлінні фінансовими ресурсами підприємства

Бізнес-аналітика в тому вигляді, в якому вона існує зараз в Україні, більше не може задовольняти запити бізнесу через зростання великої кількості даних (Big Data), які вже не можуть бути оброблені без автоматизації.

Першими з цією проблемою зіткнулися компанії, які через специфіку своєї діяльності генерують велику кількість даних (банки, ритейл, FMCG, логістика, IT, страхові компанії). До цього списку можна віднести і компанії, які зібрали величезну кількість інформації за час своєї багаторічної присутності на ринку (будівництво, агробізнес, фармацевтична галузь). Зібрана інформація зазвичай зберігається в різних джерелах і важко піддається аналізу та обробці звичними засобами, такими як SAP, Excel і Google Docs.

У той же час, ця неструктурована та необроблена інформація (так звані “сирі дані”) є найбільшою цінністю компанії. Продумана та грамотна обробка таких даних веде до переходу бізнесу на якісно новий рівень, у разі підвищуючи прибуток за рахунок розуміння та можливості управляти бізнес-

процесами, що впливають на зростання продажів, кількість відвантажень та замовлень, підвищення лояльності клієнтів, скорочення витрат на операційну діяльність та інше, що, отже, дає можливість контролювати та керувати подібними процесами.

Таким чином, впровадження системи бізнес-аналітики повністю змінює концепцію управління компанією: як правило, більшість бізнес-керівництв дає рекомендації щодо вирішення кризових ситуацій, у той час як запровадження комплексної аналітичної платформи Power BI об'єднає, систематизує та впорядкує всю управлінську та аналітичну звітність компанії, дозволить автоматизувати аналіз та візуалізацію даних з різних джерел (SAP, внутрішні та зовнішні бази даних, Excel, Google Docs, будь-які інші джерела), а значить, дозволить вести онлайн-моніторинг змін даних та своєчасно (заздалегідь) реагувати на негативні тенденції.

Завдяки розвитку сучасних технологій немає необхідності проводити оцінку, ґрунтуючись на людській пам'яті та інтуїції. Сьогодні для збору даних, їх аналізу та подання звітів у гарній візуальній формі існують засоби Business Intelligence (BI). Розуміння необхідності інтеграції засобів BI з бізнес-процесами поступово зростає, оскільки його застосування дає компаніям великі конкурентні переваги.

Отже базуючись на аналізі показників розрахованих у розділі 2, було запропоновано розробити дашборд для інтерактивного звітування та було обрано інструмент Power BI. Основною відмінністю від звичайної звітності в Excel є те, що в нашому випадку розроблено автоматизовану систему яка оновлюється при оновленні даних в SAP або у Excel файлах підключених до дашборду. Таке рішення було прийняте на підставі того, що для розрахунків основних фінансових показників, треба спочатку загрузити данні з SAP в Excel, обробити їх, а потім розраховувати показники за формулами. Також робота з багатьма файлами та джерелами даних вимагає потужного ПК та багато часу. Автоматизація процесу збору, обробки та розрахунку показників що суттєво знизить час на прийняття рішень та надаватиме інформацію станом на «зараз».

На рис. 3.1 відображено підключення баз даних до Power BI через хмарний сервер.

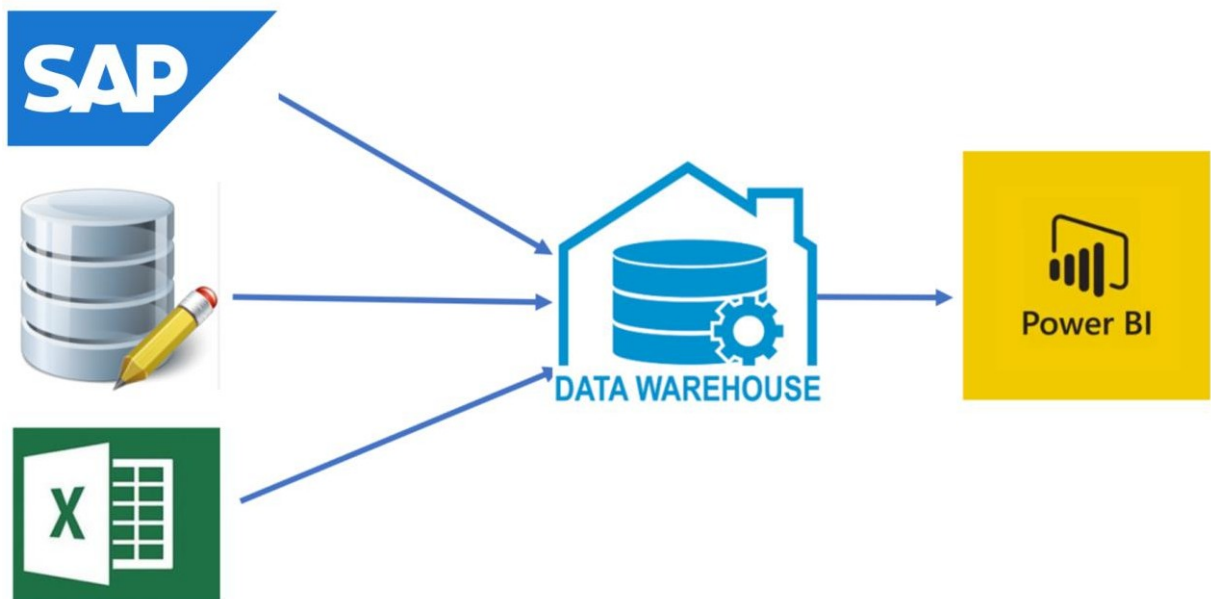

Рис 3.1. Схема підключення баз даних до Power BI

Джерело: складено автором

Створення такого дашборду має такі етапи як :

- Підключення джерела даних (SAP, Excel, інші набори даних);
- Обробка даних з використанням програмної мови M;
- Обрання потрібних для розрахунків показників;
- Створення моделі даних;
- Обрання показників які будуть використовуватися для аналізу;
- Розрахунки;
- Візуалізація.

Так як для розрахунків використовувалися данні з відкритих джерел, то замість SAP підключаємось до веб таблиці на сайті Звітність українських підприємств [6] для розробки дашборда для аналізу. Розроблений дашборд доступний для перегляду за посиланням: <https://app.powerbi.com/groups/me/reports/7cf3fded-c172-4cc6-9172-11e53aabeda9/ReportSectionf6944d2055f1d60c6d60?experience=power-bi>

У Дешборді згруповані різні показники та побудовані аналітичні графіки, діаграми, таблиці. Він має наступну структуру:

На першій сторінці дашборду розраховані та візуалізовані фінансові показники EBITDA, EBIT, EBT (рис.3.2)

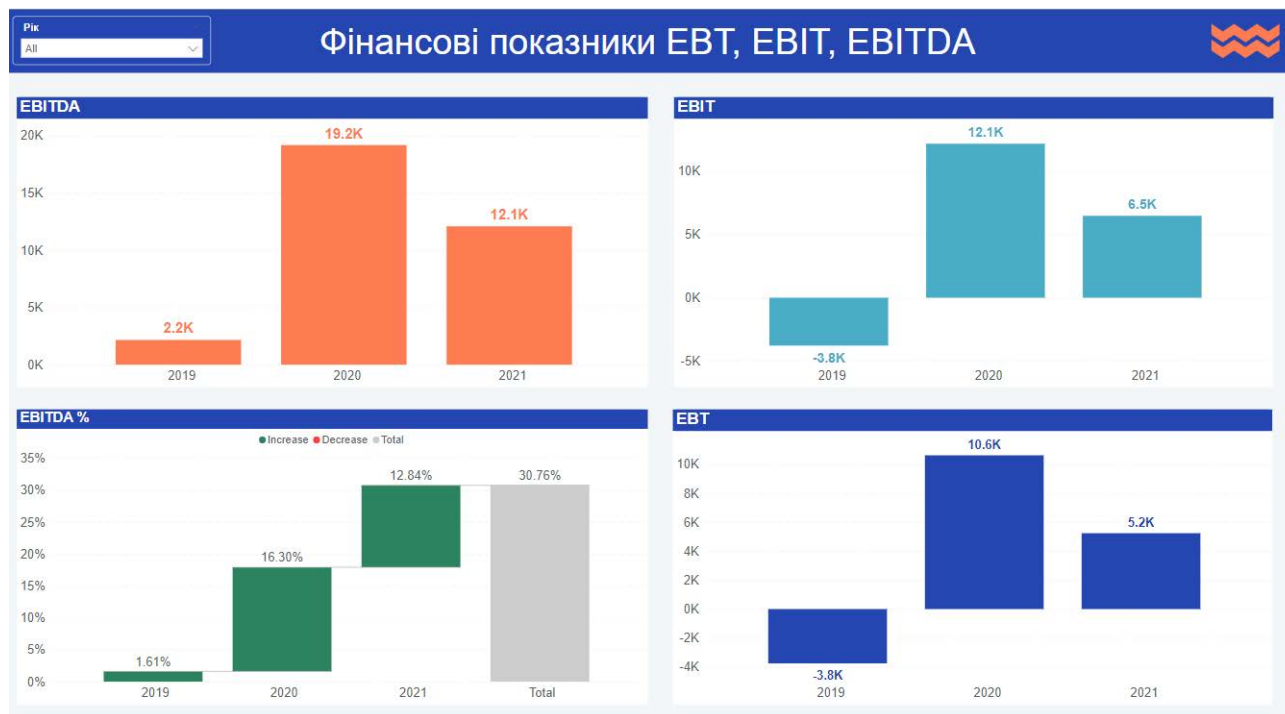

Рис.3.2. Фінансові показники EBT, EBIT, EBITDA.

Джерело: власні дослідження.

Зібрані дані відображають показники чистого прибутку до оподаткування, прибутку до врахування витрат за відсотками та оподаткування, показник прибутку до сплати відсотків, податків та амортизаційних відрахувань та тенденцію змін по роках цих показників.

На наступній сторінці відображається зведена інформація показників рентабельності фінансових ресурсів.

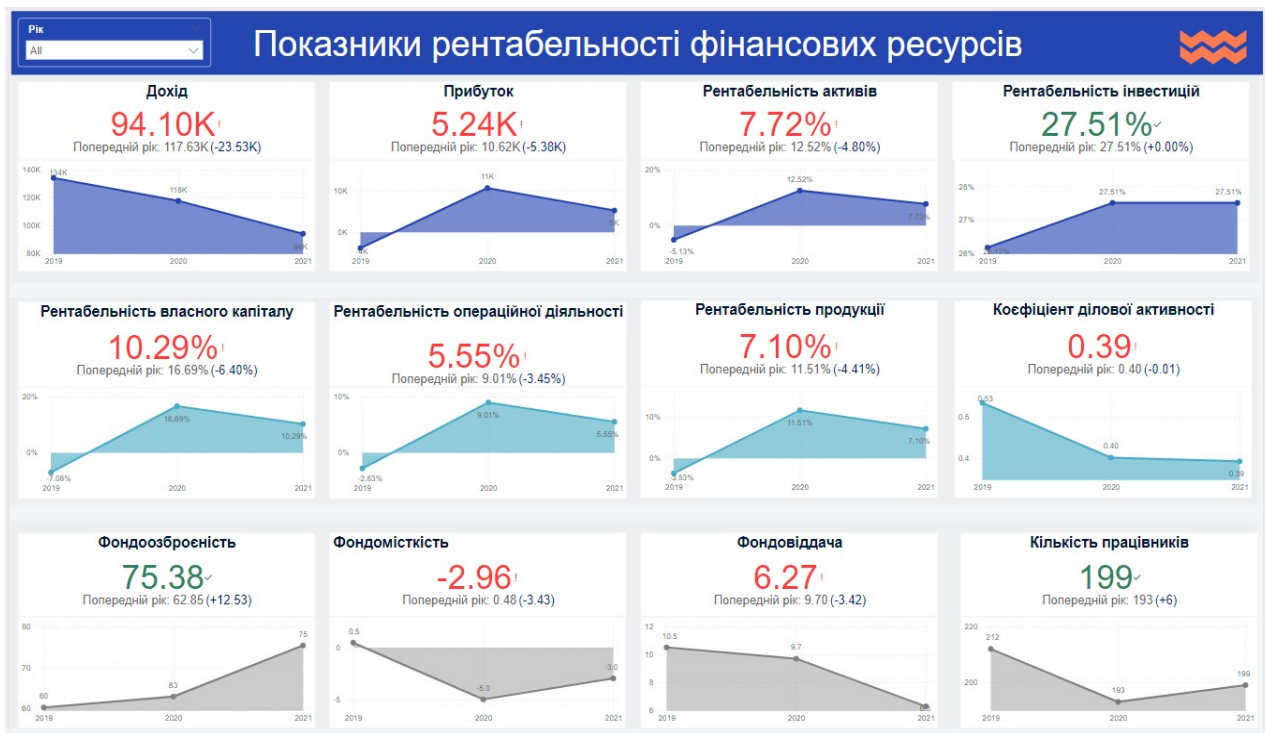

Рис.3.3. Показники рентабельності фінансових ресурсів.

Джерело: власні дослідження.

Ця сторінка відображує такі показники як : Дохід, Прибуток, Рентабельність активів, Рентабельність інвестицій, Рентабельність власного капіталу, Рентабельність операційної діяльності, Рентабельність продукції, Коефіцієнт ділової активності, Фондоозброєність, Фондомісткість, Фондовіддача, Актуальну кількість працівників.

Вона дає огляд-аналіз всіх показників разом, яка допомагає швидко виявити проблемні напрямки, змогу побачити тенденції по роках (місяцях, кварталах), поглибити аналіз за необхідним напрямком та швидко приймати потрібні рішення. Ця сторінка дашборду може бути кастомізована в залежності від потреб/бажань користувача (керівників, економістів та інших зацікавлених осіб).

Також можна всі показники з'єднати в одному графіку, де наочно буде видно тенденції у відхиленні, підводячи курсор до графіка відображатимуться проміжні дані (рис 3.4).

Рис.3.4. Показники по роках

Джерело: власні дослідження.

Далі відображаються картки і діаграми показників рентабельності окремо. Приклад сторінки надано на рис.3.5. Кожна сторінка в себе включає данні складових цих показників в абсолютному та процентному значенні, які беруться для його розрахунку рентабельності, графіки за різні періоди (роки), ступені відхилення, взаємозв'язки. На проміжних етапах можна побачити зростання чи просідання кожного показника та прийняти управлінське рішення для виправлення (покращення) показників компанії.

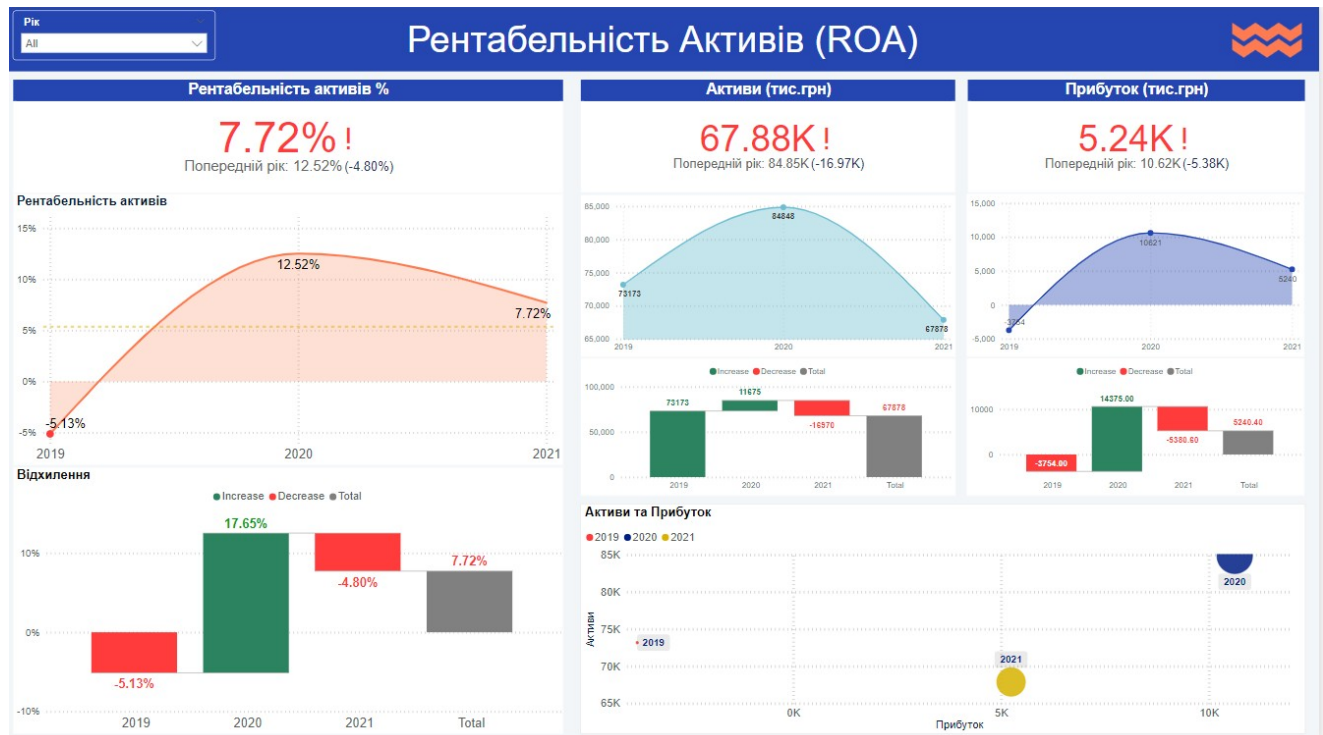

Рис.3.5. Рентабельність Активів (ROA).

Джерело: власні дослідження.

Сторінка з коефіцієнтом ділової активності має таблицю, на якій видно показники складової цього коефіцієнта (рис3.6). Можливості Power BI дозволяє підсвічувати дані залежно від їх позитивної/негативної динаміки, що доступно показує в який бік були зміни. Допомагає відстежувати ситуацію в бізнесі та негайно отримувати відповіді на запитання за допомогою детальних інформаційних панелей, доступних на кожному пристрої.

Перевагою роботи з даним інструментом це інтерактивність, динамічність та мобільність доступу до важливих для компанії даних. При цьому компанія самостійно вирішує, які компоненти використовувати в залежності від того, який результат має бути досягнуто за допомогою Power BI. Тут можуть бути запити не тільки від фінансової служби, а й від HR менеджерів по кожному підрозділу чи в цілому компанії. Це можуть бути зведені дані за період існування компанії в розрізі кількості персоналу, за середнім окладом, за кількістю відпрацьованого часу.

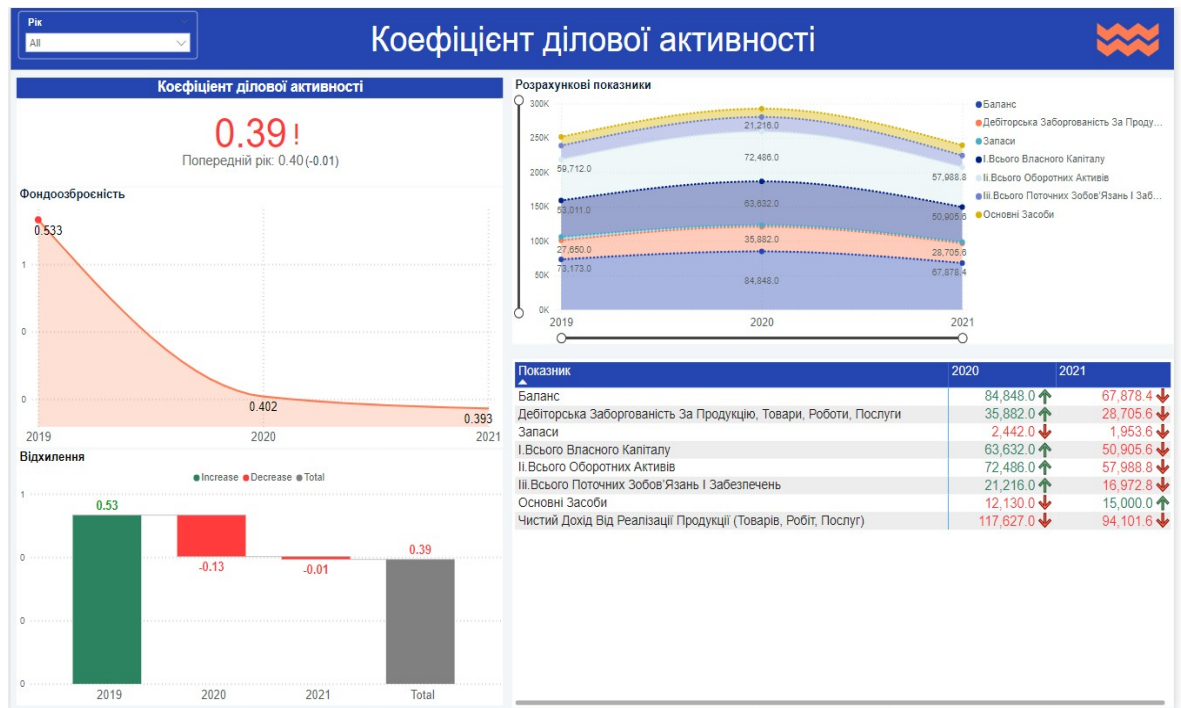

Рис.3.6. Коефіцієнт ділової активності

Джерело: власні дослідження.

Також в дашборді розроблено інтерактивний модулятор сценаріїв "Якщо" – Аналіз (рис.3.7). Він дає змогу спрогнозувати як зміняться деякі показники, або швидко визначити на скільки/що треба змінити щоб вийти на бажаний результат. У лівій частині розраховані актуальні показники, у центрі слайсери, які дають змогу змінювати данні. У правій частині данні змінюються в залежності від дій зі слайсером. В нашому випадку для демонстрації оперуємо слайсерами з наступними показниками: Адміністративні витрати, Операційні витрати та Операційні доходи.

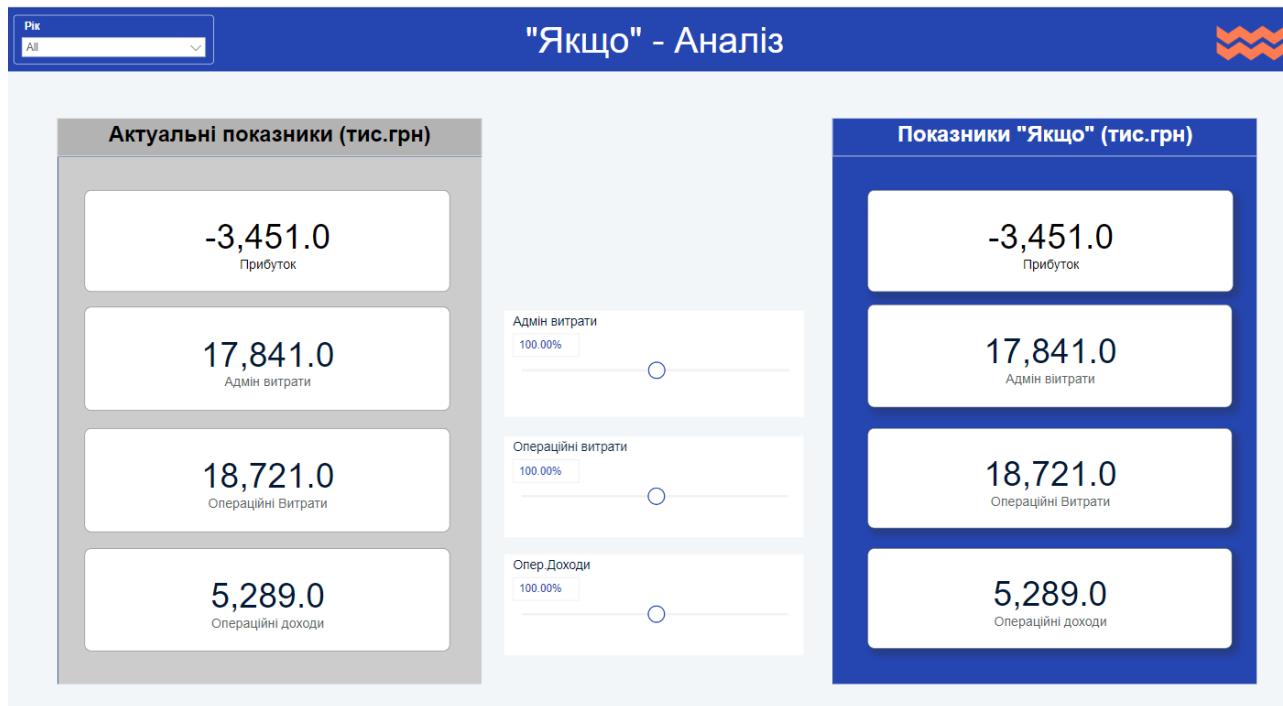

Рис.3.7. "Якщо" - Аналіз

Джерело: власні дослідження.

Наприклад візьмемо до розгляду 2019 рік в якому в нас був збиток. Для того щоб зрозуміти на скільки нам треба зменшити адміністративні та операційні витрати, пересунемо повзунок вліво, до поки показник прибутку не стане позитивним. Таким чином ми можемо побачити що нам треба було приділити увагу адміністративним витратам та зменшити їх на 20 відсотків щоб отримати прибуток (рис.3.8).

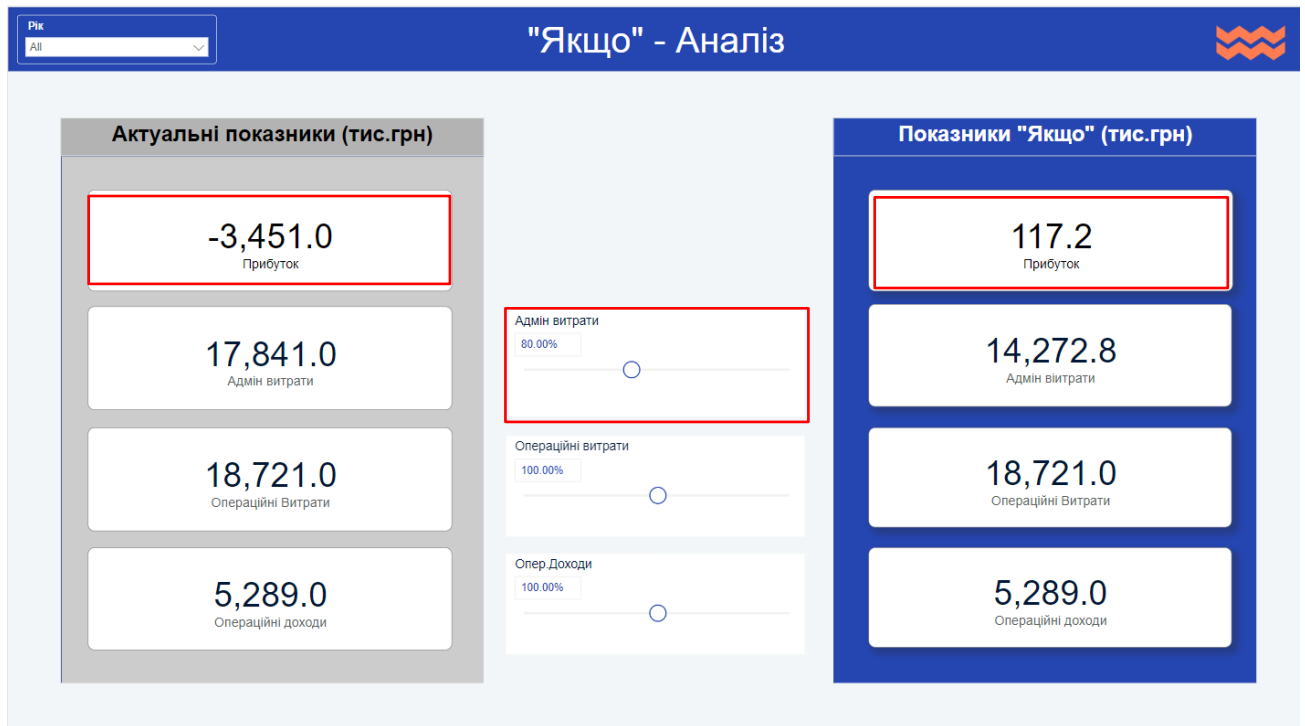

Рис.3.8. "Якщо" зменшити адміністративні витрати

Джерело: власні дослідження.

Або припустимо що зараз 2021 рік і в нас показники за 11 місяці. За деяких обставин нам треба підвищити адміністративні витрати на 31 відсоток, та прогнозуємо зростанні операційних витрат на 3 відсотки. Посунемо повзунки вправо на 131 та на 103 відсотки. Згідно з прогнозу за таких умов ми вийдемо на збиток на 109,6 тис. грн. (рис.3.9).

Аплікатори та показники можуть мати більш широкий перелік, в залежності від потреб компанії. Такий аналіз дає змогу звернути увагу на те , які показники та на скільки слід зменшити, або спрогнозувати наслідки підвищення або зменшення тих самих показників.

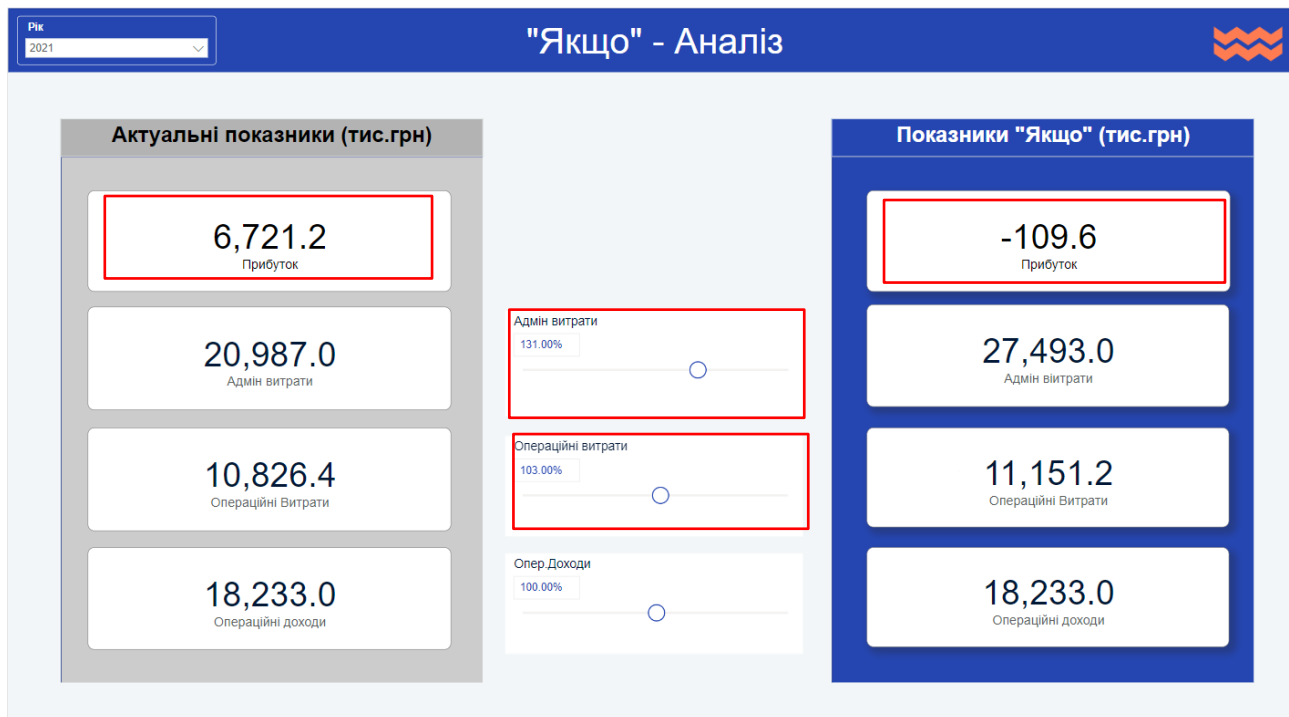

Рис.3.9. "Якщо" збільшити витрати

Джерело: власні дослідження.

Якщо розглядати що такі прогностні розрахунки робляться на підприємстві наприклад в Excel, то щоб прорахувати різні сценарії знадобиться дуже багато часу . А використовуючи «Якщо» Аналіз можливо за одну хвилину прорахувати 5-10 сценаріїв. Тому об'єктивно це дуже корисний інструмент для управління/прогнозування фінансових ресурсів підприємства.

В ідеальному варіанті слід використовувати данні помісячно чи квартално що значно підвищить якість аналізу, але нам були доступні данні тільки річної звітності. Такий дешборд покращує та багаторазово прискорює процес відстеження, порівняння та аналізу операційної інформації в бізнес управлінні. Основною перевагою є те що ми витрачаємо від 40 до 80 годин робочого часу для створення такої звітності, але потім маємо змогу швидко реагувати на виклики та приймати рішення.

РОЗДІЛ 4.

ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА В НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ

4.1. Аналіз небезпечних та шкідливих факторів впливу на здоров'я та безпеку робітників

Охорона праці – система правових, соціально-економічних, організаційно-технічних, гігієнічних або лікувально-профілактичних заходів і засобів спрямованих на збереження здоров'я і працездатності людини в процесі праці.

Законодавство про охорону праці складається із Закону України про охорону праці. Кодексу законів про працю України та різних нормативних актів.

Законодавство України про охорону праці передбачає права громадян на охорону праці при укладенні трудового договору, під час роботи на підприємстві, соціальне страхування від нещасних випадків і професійних захворювань, а також право працівників на пільги і компенсації за тяжкі та шкідливі умови праці. Законодавство встановлює основні заходи з охорони й оздоровлення праці, спеціальні вимоги щодо охорони праці жінок, підлітків та інвалідів.

В даному випадку розглянемо роботу в фінансового відділу ТОВ «Марін Дизайн Інжинірінг Миколаїв». При такому виді діяльності варто дотримуватися багатьох правил, вимог та норм, оскільки їх недотримання може бути не тільки призвести до помилок у роботі, а й бути небезпечними не тільки для здоров'я, але і для життя працюючого.

Відповідно до ГОСТ 12.0.003-74(1999) «Небезпечні і шкідливі виробничі фактори Класифікація» оператор ПК під час роботи у робочій зоні може знаходитися під впливом наступних небезпечних і шкідливих виробничих факторів:

- Підвищений рівень шуму на робочому місці.

Підвищений рівень шуму негативно впливає на людину. Довготривала дія шуму на організм людини спричиняє хронічну перевтому, зниження працездатності, погіршення сну, сонливість, зниження слуху, головний біль, відчуття важкості (особливо під кінець робочого дня).

- Підвищена або понижена температура повітря в робочій зоні.

Порушення норм температурного режиму може загрожувати здоров'я людини. Так, підвищення температури вище $+25^{\circ}\text{C}$ може спричинити головний біль, млявість, зниження уваги, а разом із тим – і зниження працездатності. А от робота за температури нижче 15°C загрожує хворобами органів дихання, скованістю рухів, а також загостренням інших хронічних хвороб.

- Низька освітленість робочої зони.

Робота при недостатній освітленості робочої зони також негативно впливає на здоров'я працівників, оскільки може спричинити такі захворювання, як короткозорість, кон'юнктивіт, блефарит, ністагм, астеновегетативні порушення, неврози тощо. Також робота при низькій освітленості викликає швидке втомлення.

- Підвищений рівень електромагнітного випромінювання.

При тривалій та інтенсивній дії електромагнітного випромінювання у людини виникає зниження або підвищення артеріального тиску, випадіння волосся, ламкість нігтів. Тяжкість її наслідків прямо залежить від напруженості ЕМП, фізичних особливостей різних діапазонів частот, тривалості впливу, умов навколишнього середовища, а також від функціонального стану та стійкості організму до впливу різних чинників, можливостей адаптації.

- Підвищений рівень статичної електрики.

Систематичний вплив електростатичного поля підвищеної напруженості негативно впливає на організм людини, викликаючи, в першу чергу, функціональні розлади центральної нервової та серцево-судинної систем.

4.2. Напрямки зниження впливу небезпечних та шкідливих факторів.

Підвищений рівень шуму на робочому місці.

Основні характеристики і граничні рівні шуму на робочих місцях, визначені у ДСН 3.3.6.037-99 «ССБТ. Шум. Загальні вимоги безпеки». Прийнятний рівень звукового тиску (SPL) для офісів, та приміщень, обладнаних персональними комп'ютерами або технікою для бізнесу допустимий рівень шуму цілодобово становить цілодобово - 50 дБА, а максимальний – 65дБА. Захист від шуму забезпечується розробкою шумобезпечної техніки, застосуванням засобів і методів колективного захисту та застосуванням засобів індивідуального захисту.

Колективні засоби захисту поділяються на засоби, що знижують шум у джерелі його виникнення, і засоби, що знижують шум на шляху його поширення від джерела до об'єкта, що захищається.

Зниження шуму в джерелі здійснюється за рахунок поліпшення конструкції машини або зміни технологічного процесу. Методи і засоби колективного захисту, включають:

- зміну спрямованості випромінювання шуму;
- раціональне планування підприємств і виробничих приміщень;
- акустичну обробку приміщень; застосування звукоізоляції.

Підвищена або понижена температура повітря в робочій зоні.

Відповідно до ГОСТ 12.1.005-88(1998) про «Загальні Санітарно-гігієнічні Вимоги до Повітря робочої зони», а також ДСН 3.3.6.042-99 «Санітарні норми мікроклімату виробничих приміщень» у виробничих приміщеннях при виконанні робіт з більш високим емоційним навантаженням, оптимальні значення температури повітря для приміщення з категорією робіт Іа знаходяться в діапазоні 22-24°C для холодної пори року й 23-25 °C для теплої пори року.

Для виконання даних норм та вимог приміщення має мати належне опалення у холодну пору року та кондиціонери у теплу пору року. Якщо у виробничих приміщеннях через технологічні вимоги до виробничого процесу, технічну недосяжність або економічно обґрунтовану недоцільність не можна встановити допустимі величини мікроклімату, на підприємстві встановлюють заходи щодо захисту від можливого охолодження, зокрема:

- виділяють спеціальні місця для обігріву, встановлюють засоби для швидкого та ефективного обігрівання верхніх і нижніх кінцівок (локальний променево-контактний обігрів і т. ін.);

- встановлюють внутрішньозмінний режим праці та відпочинку, що передбачає можливість перерв для обігріву;

- забезпечують працюючих засобами індивідуального захисту (одяг, взуття, рукавиці).

Пожежо- та вибухонебезпека.

Відповідно до ДСТУ Б В.1.1-36:2016 «Визначення категорій приміщень, будинків та зовнішніх установок за вибухопожежною та пожежною небезпекою» приміщення за вибухопожежною та пожежною небезпекою відноситься до категорії Д - приміщення, в яких знаходяться негорючі речовини та матеріали в холодному стані. Пожежна та вибухова безпека – це стан об'єкту, при якому виключається виникнення пожежі і вибуху, а у випадку появи запобігається дія на людей небезпечних факторів пожежі і вибуху.

Робоче місце небезпечне у пожежному відношенні, тим, на ньому задіяні комп'ютери, які під'єднані до електричної мережі. Електричний струм може стати джерелом виникнення пожежі. Пожежна безпека забезпечується:

- системою заходів запобігання пожежі;
- системою заходів протипожежного захисту;
- організаційно-технічними заходами.

У разі пожежі перш за все необхідно вимкнути електричний струм.

Пожежі, спричинені електричним струмом, забороняється гасити повітрянопінними вогнегасниками. Для таких цілей підходять виключно порошковий та вуглекислотний вогнегасник, який повинен бути у робочій кімнаті. Також у приміщенні може бути встановлена система автоматичного пожежогасіння, а також датчики та система пожежної безпеки.

Підвищений рівень електромагнітного випромінювання.

Вимоги до умов праці, що має у собі елементи електромагнітного випромінювання, визначені у ГОСТ 12.1.002-84 «ССБТ. Електричні поля промислової частоти. Допустимі рівні напруженості і вимоги до проведення

контролю на робочих місцях», а також ДСанПіН 3.3.6.096-2002 «Державні санітарні норми та правила під час роботи з джерелами електромагнітних полів».

При організації праці, що пов'язана з використанням персонального комп'ютера, мають бути дотримані вимоги Державних санітарних правил і норми роботи з візуальними дисплейними терміналами (далі - ВДТ). За умови дотримання вимог зазначених вище Державних санітарних правил і норм та Правил охорони праці, умови праці працівників, які у своїй роботі застосовують ВДТ, незалежно від його виду, не належать до категорії із шкідливими і важкими умовами праці. Разом з тим працівникам (незалежно від обійманої посади), які працюють на електронно-обчислювальних та обчислювальних машинах (у тому числі на персональних комп'ютерах незалежно від виду монітора) і яким тривалість щорічної відпустки не визначена іншими нормативно-правовими актами, надається право на щорічну додаткову відпустку за особливий характер праці тривалістю до 4 календарних днів. Конкретна тривалість щорічної додаткової відпустки за особливий характер праці встановлюється колективним чи трудовим договором залежно від часу зайнятості працівника в цих умовах. Облік часу, відпрацьованого в зазначених умовах, здійснюється власником або уповноваженим ним органом.

Підвищений рівень статичної електрики.

Рівень статичної електрики вважається безпечним за відсутності іскрових розрядів, а також не перевищення значень напруженостей електростатичного поля на робочому місці, зазначених у ГОСТ 12.1.045-84 «Електростатичні поля, допустимі рівні на робочих місцях та вимоги до проведення контролю». Гранично припустима напруженість електростатичного поля ($E_{\text{доп}}$) на робочому місці економіста не перевищує: при тривалості (t) впливу, рівному 1 ч – 60 кВ/м, 9 ч – 20 кВ/м .

Низька освітленість робочої зони.

Робота з електричними приладами вимірювання належить класу V зорової роботи - висока точність. Відповідно до ДБН В.2.5-28:2018 «Природне і штучне освітлення» для цього типу роботи рівень штучного освітлення

унормований такими характеристиками: комплексне освітлення - 300-400 лк (у тому числі в загальній складності 200 люкс); в загальній системі освітленості 200-300 лк.

Норми освітлення залежать від параметрів, які передбачено роботою. Відстань від очей до предмета праці повинна бути визначена в кожному окремому випадку. Що менше відношення діаметра деталі до відстані від очей, то інтенсивнішим повинно бути освітлення. При цьому необхідно урахувати й здатність поверхні відбивати світло. Спектр джерел світла повинен максимально наближатися до спектра сонячного випромінювання. Важливо також захистити очі робітники від сліпучого світла. Усі системи освітлення повинні забезпечувати правильне сприйняття відтінків світла, аби в робочих приміщеннях було рівномірне освітлення, тому слід подбати як про загальне, так і про місцеве освітлення. Освітлювальні пристрої мають забезпечувати гігієнічні вимоги: освітлення, якого було б достатньо для виконання певної роботи без напруження зору; рівномірність освітлення, без тіней, у межах робочої поверхні, рівень освітлення проходів; захист очей від блиску; виконання вимог безпеки (шляхом обладнання в окремих випадках аварійного освітлення).

Також на підприємствах розроблюється Інструкція з охорони праці. Перед початком роботи необхідно :

- перевірити справність обладнання, інструменту, приладів;
- перевірити наявність і справність достатнього освітлення, вентиляції, обладнання тощо;
- перевірити справність рубильників, розеток, штепсельних з'єднань тощо;
- у випадку виявлення будь-яких відхилень, несправностей, пошкоджень негайно повідомити директора підприємства.

Під час роботи необхідно :

- виконувати роботу згідно із своїми посадовими обов'язками.
- не залишати без нагляду своє робоче місце, коли обладнання підключено до електромережі;

- у випадку виявлення будь-яких відхилень, несправностей, пошкоджень негайно повідомити директора Підприємства.

Після закінчення роботи необхідно :

- перевірити своє робоче місце.
- відключити від електромережі електрообладнання;
- закрити вікна.

Дії при аварійній ситуації :

- при виявленні небезпечної ситуації (пожежа, неполадки в електрогосподарстві тощо) для власного життя та життя співробітників заспокоїтися і заспокоїти оточуючих.

- не усувати самому несправностей електромережі та електрообладнання, а вимкнути загальне електропостачання.

- при виявленні пожежі негайно викликати пожежну частину.

- вжити заходів згідно з планом евакуації на випадок пожежі

Дії при ураженні електричним струмом:

- необхідно звільнити потерпілого від дії електричного струму, відключивши електрообладнання від джерела живлення, а при неможливості відключення – відтягнути його від струмоведучих частин за одяг або застосувавши підручний ізоляційний матеріал;

- за відсутності у потерпілого дихання і пульсу необхідно робити йому штучне дихання і непрямий (зовнішній) масаж серця, звернувши увагу на зіниці. Розширені зіниці свідчать про різке погіршення кровообігу мозку. При такому стані оживлення необхідно починати негайно, після чого викликати швидко медичну допомогу.

4.3. Розрахунок освітлення робочого місця

Як вже зазначалося вище, одним з ключових факторів успішної та безпечної праці є освітлення. У кімнаті, де розташоване робоче місце фахівця з економіки, використовується система освітлення, тобто поєднання природного та штучного світла. Природне світло надходить через бічні вікна. Штучне освітлення використовується, коли природного світла не вистачає, і

представляє собою приміщення з світлими стінами і стелею. Площа цього приміщення становить 33 м², висота - 3 м, довжина - 6 м, ширина - 5,5 м.

Розрахунок виконується за методом коефіцієнта використання, який використовується при проектуванні внутрішнього освітлення для визначення необхідної кількості світильників для досягнення належного рівня освітленості.

Обираємо світильник для приміщень типу SVA

1) Знаходимо висоту світильника над робочою поверхнею

$$h = H - h_t - h_l \quad (4.1)$$

де H – висота приміщення, м;

h_t – висота столу, м;

h_l – висота світильника, м.

$$h = 3 - 0,7 - 0,1 = 2,2 \text{ м.}$$

2) Розраховуємо індекс приміщення

$$i = a * b / (h * (a + b)) \quad (4.2)$$

де a – довжина кімнати, м;

b – ширина кімнати, м;

h - висота світильника над робочою поверхнею, м.

$$i = 6 * 5,5 / 2,2 * (6 + 5,5) = 1,0997$$

Коефіцієнт відбиття від стелі становить 70%, від стіни на 50% і 10% від підлоги.

Вибір характеристик ламп: лампи типу ЛД Т8 18 Вт, напруга 220+ / - 11В.

Особливості даної лампи:

Довжина $L_1 = 600$ мм,

Діаметр: $W_1 = 28$ мм,

Світловий потік $F = 1200$ лм.

Світильник має чотири лампи ЛД від 18 Вт потужності кожна. Таким чином, світловий потік світильника $F_1 = 4800$ лм.

Враховуючи індекс приміщення, всі коефіцієнти відображення і тип світильника, за таблицею знаходимо коефіцієнт світлового потоку $\eta = 0.46$;

Визначимо світловий потік F

$$F = (E * K * S * Z) / \eta \quad (4.3)$$

де E - нормована мінімальна освітленість, E = 300 лк;

K - коефіцієнт запасу, що враховує зменшення світлового потоку лампи в результаті забруднення світильників в процесі експлуатації (його значення залежить від типу приміщення і характеру робіт, що проводяться в ньому, в нашому випадку K = 1,5);

S – площа приміщення;

Z - відношення середньої освітленості до мінімальної (зазвичай приймається рівним 1,1... 1,2, в нашому випадку Z = 1,1);

$$F = 300 * 1.5 * 33 * 1.1 / 0.46 = 35\,510 \text{ Лм.}$$

Для освітлення використані люмінесцентні лампи типу SVA , світловий потік яких F = 4 800 Лм розрахуємо необхідну кількість ламп світильниках за формулою:

$$N = F / F_l \quad (4.4)$$

$$N = 35\,510 / 4\,800 = 7,3$$

Отже, для нормального освітлення робочої кімнати фінансового відділу ТОВ «Марін Дизайн Інжинірінг Миколаїв» необхідно встановити 7 світильників.

ВИСНОВКИ

У магістерській роботі було вивчено та проаналізовано роль бізнес-аналізу в управлінні фінансовими ресурсами підприємства, зосереджуючись на використанні інструменту Power BI для підвищення ефективності цього процесу.

Вперше в рамках дослідження було вивчено можливості інтеграції бізнес-аналізу та Power BI в управління фінансовими ресурсами підприємства. Результати свідчать про високий потенціал використання цього підходу для підвищення якості фінансового аналізу та оптимізації стратегій управління ресурсами.

Удосконалено методи застосування Power BI в контексті фінансового аналізу, що призвело до розробки нових підходів до збору та візуалізації фінансової інформації. Це сприяє покращенню рішень на основі точних та актуальних даних.

Набули подальшого розвитку стратегії управління фінансовими ресурсами, орієнтовані на використання нових інструментів. Це дозволяє підприємствам адаптуватися до змін у фінансовому середовищі та ефективно реагувати на виклики ринку.

Прогноз ефективності впровадження отриманих результатів свідчить про позитивний вплив інтеграції бізнес-аналізу та Power BI на управління фінансовими ресурсами. Отримані результати становлять важливий внесок у розвиток практичних підходів до управління фінансовими ресурсами та відкривають нові можливості для вдосконалення стратегій управлінських рішень.

Усі ці аспекти підкреслюють важливість інтеграції інноваційних підходів та сучасних інструментів у сферу управління фінансовими ресурсами для забезпечення стійкого розвитку підприємства в умовах постійних змін у бізнес-середовищі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бердар М.М. Управління формуванням фінансових ресурсів підприємства [Електронний ресурс] // Наукові праці Національного університету харчових технологій. - 2009. - № 30. - С. 22-26. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npnukht_2009_30_9
2. Бондар В.Ю. Сутність поняття "організаційно-економічний механізми управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємства [Електронний ресурс] //Ефективна економіка. – 2018. - № 8. - Режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/8_2018/156.pdf
3. Гречко А. В., Гречухін А. С. Оцінка ефективності виробничої діяльності підприємства [Електронний ресурс] // Ефективна економіка. - 2016. - №1. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4744>
4. Громова А.Є. Формування механізму управління фінансовими ресурсами підприємства [Електронний ресурс] // Економічні науки. – 2017. - №6. – Том 1. – С. 74-77. - Режим доступу: http://journals.khnu.km.ua/vestnik/pdf/ekon/pdfbase/2017/2017_6_1/jrn/pdf/16.pdf
5. Дончак Л.Г., Ціхановська О.М. Ділова активність підприємства та шляхи її зміцнення [Електронний ресурс] // Економіка і суспільство. – 2017. - №10. – С. 250-255. - Режим доступу: https://economyandsociety.in.ua/journals/10_ukr/44.pdf
6. Звітність українських підприємств [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zvitnist.com>
7. Ковтуненко Ю.В., Олексійчук А.Г., Васалатий Т.М. Фактори зовнішнього середовища, які впливають на вибір стратегії виробничого підприємства [Електронний ресурс] // Економічна наука. - 2016. - №11. - С.55-58. - Режим доступу: http://www.investplan.com.ua/pdf/11_2016/13.pdf
8. Лазарева Н.О. Організаційно-економічний механізм управління ефективністю діяльності виноробних підприємств: автореф. дис. ... канд. Ек [Електронний ресурс] / Лазарева Н.О. - Режим доступу: <https://card-file.ontu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/317649bb-9add-466e-8d5b-b53b942506c7/content>

9. Літвінов О.С., Капталан С.М. Сутність та види механізмів в економіці [Електронний ресурс] // Економіка та управління підприємствами. – 2017. - №6(11). – С.146-149. - Режим доступу: http://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/11_2017/30.pdf

10. Малий І.Р., Нагорний І.І. Організаційно-економічний механізм управління ефективністю діяльності промислового підприємства [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://confmanagement.kpi.ua/proc/article/view/230478>

11. Маслюгова Л.В., Олышанський Г.В., Ралле Н.В. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ МЕХАНІЗМИ ФІНАНСУВАННЯ ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://core.ac.uk/download/pdf/132413255.pdf>

12. Миколаїв - місто корабелів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://shipbuilding.mk.ua/>

13. Опендатабот — сервіс моніторингу реєстраційних даних українських компаній [Електронний ресурс]. – Режим доступу URL: <https://opendatabot.ua/>

14. Петик М.І. Економічна суть і призначення фінансових ресурсів у забезпеченні господарської діяльності суб'єкта господарювання [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://base.dnsgb.com.ua/files/journal/Aktualni-problemy-rozvytku-ekonomiky-regionu/2008_4_1/35.pdf

15. Сафарова Л.В. Вплив зовнішніх та внутрішніх факторів управління персоналом промислового підприємства [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://core.ac.uk/download/pdf/72006731.pdf>

16. Ханенко А.В. SWOT-аналіз та PEST-аналіз в управлінні проектами машинобудівного підприємства [Електронний ресурс] // Економічні науки Вісник Хмельницького національного університету. – 2021. - № 6. - Том 1. – С.106-112. - Режим доступу: <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2022/01/en-2021-6t1-21.pdf>

17. Ясіновська І.Ф., Іщенко В.А. Ділова активність підприємства, та шляхи її підвищення [Електронний ресурс] // Сучасні проблеми правового,

економічного та соціального розвитку держави. – 2019. – С.206-209. -Режим
доступу: <https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/10/67.pdf>